



Carpații

Director: Aron Cotrus

REVISTA CULTURALA

Redactori: Traian Popescu și N. S. Gheorghe

INDEMNURI DIN PAGINIDEDEMULT

"Văzurăm într-o zi soarele strălucitor al libertății a se înălța și cu razele sale firibintătoare a înviea pămintul, și îndată iarăși a se întuneca și în mijlocul acelei întinerici-mi viscolul a asvârlui departe de patria noastră, supt cortul pribegiei, ca odinioară pe părinții noștri. Văzurăm dușmanul călcând în voie această țară sfântă de nenorocire și de glorie, fără să avem fericirea a ne izbândi, cruntând paloșul nostru înfrânsul și a muri încăl bărbătește, astfel cum trăiră părinții noștri. Și de atunci, răstăcăm prin lume cu inima trântărită de dorul țării depărtate, raiul nostru mult iubit. Cu toate aceste dureri am păstrat vie în inima noastră credința și dragostea libertății și n'am desperat de mântuirea neamului nostru. Știm ce greș și anevoie este a redobândi libertatea pierdută, a intru pe a patrie atât de zbruncinată, a reinălța o nație răbită și culcată la pământ de veacuri de tiranie; dar știm încă că din covârșirea răului are să iasă binele; știm că nimic în lume nu se naște fără durere; și credem, cu autorul acestei cântări, că mântuirea stă în noi și că vom fi mântuiți dacă vom fi cu priveghere, stăruință și jertfire, dacă ne vom întări brațele și inima și vom sta" tot pentru unul și unul pentru toți"

N. BALCESCU

(Randuri din prefața lui N. Bălcescu la "Cântarea Romaniei" a lui Al. Russo)

IONEL I. C. BRATIANU

ARHITECTUL ROMANIEI MARI

de PAMFIL SEICARU

AL RUSSO

No putem să conținem forma viitorului fără să cunoaștem condițiile actuale și elementele active ale trecutului. Nu sînge să știm și să înțelegem acțiunile care au fost pînă de fapt ale trecutului, ni se mai cere să cunoaștem și actorii. Judecata noastră asupra cursului unor evenimente politice este condițională de cunoașterea, cel mai exact, a oamenilor care au jucat un rol hotărîtor. Dacă Tucidide este socotit ca primul gânditor care a participat și a descris istoria epocii lui, se poate să datorăm faptul că s'a putut elibera de plasajul legendelor, a știut să descopere adevărul, să vadă clar, înarmați numai cu spiritul critic. Mulțumindu-ne să cunoaștem toate faptele în ordinea lor cronologică, nu avem decât scheletul unei epoci, dar nu putem să înțelegem viața reală. În fond, cunoașterea istorică este însoțită prin cunoașterea vieții umane așa cum a palpitat într-o anumită epocă, și capătă culoare, înlesnindu-se înțelegerea complexului unor evenimente dacă folosim scrie "tot pe lângă fapta semnificativă" cărora H. Taine le dădea o denotație atletică.

Istoria nu poate fi redusă la o serie de reguli statistice, înșelând raiul pe care îl deșin - în determinarea cursului

23 AUGUST

Astăzi-noapte,
a intrat ciu'ma'n cetate,
ciu'ma roșie, ciu'ma stepelor,
pe spinarea strepelor...

Mor șobolanii, copiii, părinții,
mor sfinții,
se moare pe rînd,
se omoară, bînd și cîntînd.

Astăzi-noapte, Iscaroteanu,
ai-a vîndut neamul.

Nicolas NOVAC



POROD NA SIBIRI (Gravură de Isel.)
Drama de toaletena a poporului român sub ocupația rusească.

CANTAREA ROMÂNIEI

În mijlocul viscolului ce făcu tu
[pămînt desmoșnit?...
Pămîntul ce acoperea cenușa stră-
[moșilor

Era frîmăntat de lavă...
Vîrtejul furtunos învîluia cîmpia...
Talazurile aceluiacean fără margini
[de neamuri
Prăvălindu-se din toate părțile lumii
Spînteca cu durere coastele tale...
Mumă fără copii,
Fictorii: tăi răstăciți de vijelia ome-
[nească

Pribegiau în toate laturile
Ducînd cu dănsii numai limba și
[dorul tău...
Moșia e cel dintîi și cel mai de apoi
[cuvînt al omului,
Întrînsa se cuprind toate bucuriile...
Simțirea ei se naște odată cu noi
Și e nemărginită și vecinică, ca și
[Dumnezeu.

Patria e aducerea aminte de așele
[copilăriei.
Coliba pămîntescă cu copacul cel
[mare din pragul vîr
Dragostea mamei... plămuri ale in-
[mii noastre...

Locul unde am iubit și am fost iubi-
[t...

Căinele care se juca cu noi,
Sunetul clopotului bisericii satului
Ce ne vestege zilele frumoase de
[sărbătoare...

Sbîrșitul turmei când se înorceau
În amurgul sării dela pășune...
Fumul vetrii ce ne-a încălzit în lea-
[gân

Înălțându-se în aer...
Barza de pe streșină ce caută dușii
[pe cîmpie...
Și aerul care nicăirea nu este mai
[dulce

Și sub cortul pribegiei bătrînii zi-
[cenu copilor:
Colo... în vale... colo... departe, mai
[departe...

Unde soarele se vede așa de fru-
[mos...

Unde cîmpurile sînt strălucite
Și pârăcele răcoroase...
Unde cerul e dulce,
Unde pămîntul e roditor
Și giuncile sînt albe...
Copii, acolo e țara!

A trecut un sfert de secol de la moartea lui Ionel I. C. Brătianu, se poate, deci, vorbi de cel care a preîntînd destinele țării între 1913 și 1928 așa cum recomandă Tacit "sine ira et studio". Poate pașunile partizane, chiar după un sfert de secol, ar fi putut să împiedice o cîrmărie a acestei "figuri de proză" dacă ar mai exista un Stat român, dacă ar mai exista partide care să-și dispune conducerea țării. Statul domănea este o colonie rusească și poporul român redus în sclavie și pînă de ieri nu mai exista decât sub forma unei cancturale întreprinderi a cătorva împotări, fiște sărănie politice ale exilului. Toate pașunile partizane sunt așa cronice și artificiale înstrîtinare. România creștea de generația de la 1848 a fost asasinată prin gestul trădător de la 23 August 1944. Pașunile ampute ne lasă libertatea de a vorbi, cum spunea Tacit "fără ură și fără pînărie".

Brătianu coborîa dintr-un secol de magneni de pe valea Brăzei din județul Muscel. A fost apărut și Ion Brătianu să-și imobilizeze originile, afirmînd odată că

(Urmează pag. 3.)

UNDE OR FI ACUM EI OARE

23 AUGUST 1944 - 23 AUGUST 1954

Aceia cari, ca'n anii buni la lo Mai,
au primit cu alai
pe străzi, la balcoane, la fereste și la porți,
intrarea hoardelor cotropitoare,
unde-or fi acum ei oare?
Unde zac ei azi, murind ori morți,
cu cătuși la mâini și la picioare?

Dădeau din coate haitele de gurăcască
și golănimă gureșă și tucurie
se'mbulzea în chiote de bucurie
slugarnică și cu priviri prostesti,
să vadă-nieva oastea muscălească
cum, cu priviri piezișe intră'n București...

Pe-alocuren în blănuri de osanță
gata pe toți deavalmă să ne vînză,
iată și vulpoi bătrâni cu raiu'n rînză:
ei vin să-i vadă, pentru orice întâmplare,
pe cei ce'n pas de roșă s'arbitore,
treceau în fruntea hoardelor, călare.

Îi prinde-un dulce și prelung fior
că vor descoperi și recunoaște- ușor,
pe vr'un maimare din prădă lor...

Numai Ion nu se vedea în niciu o parte,
de parcă s'ar fi stins în Carpați și în moarte!...
Numai Ion.

nu s'a dus să-i ducă înima plocon
și să-i dea'n primire arma ruptă,
celora cu cari s'a mîsurat în luptă
pe Prut și pe Nistru, pe Nipru și pe Don
și i-a culcat grămadă de grămadă
pîn' pe-al Caucazului picul de zăpadă...!

Neamul românesc era atunci departe,
ca'n doagă de moarte,
pe-ale omeniei lui străvechi și aspre pietre,
departe de acei străini București
de cîmătari, de coconi, de țărfe și de setre,
și de răsetele mîiești
ale celor ce-alergau grămadă
pe protivnici să-i vadă
și ca după zănatice ospete
de lăncurile lor să se aghete,
să știe toți deșteptii și toți prostii
"că pleacă-al noștri și sosesc al noștri"!

Printre miile de gurăcască și de coategoale
se văd și mulți sacali sătuli, cu pas agale,
cu ochii puși pe căteunul care merge'n frunte,
cu gând să se prefacă în luntre și punte,
cât mai curînd să-l aibă, cu femei petrecărete,
în palatele lor, la ospete,
și'n clipa când fi-va frația mai vie,

între pahare, mîeros să-i imbie
la vr'un mînos negot, de care din "pros-
[time]".

să nu afie nime,
câ negustorește dacă scotești,
argintu n'au mîros, de ce'nvărtești
la Moscova ori București...

Ai regelui prieteni la petreceri s'aruncă
ei'n țara schimbă în junglă și speluncă
ca'ntr'un vîrtej dăntușesc pînă'n zori
alături de năvălitori,
cărora, între cupe și cupe,
ar fi gata pîn' și cizmele să li le sîrute
doar, doar vor pune-o vorbă bună, să-i mai tie
în înalta lor dregătorie...

De pe-un tron ce se nârue, Mihai dă poruncă
lui Ion cel supus și cuminte,
să nu mai creadă ce-a crezut înainte
și să-și întoarcă spre soare- asfinte
și pașii, și gîndul și pușca și tunul
și, cu arma întoarsă,
să lupte, să sîngere, cu inima arsă,
alături de Muscalii ce spre-apus se revarsă,
pîn' ce n'o mai rămîne din neamu-i niciunul!

Și pe cînd sufletul și-l dădeau flăcării
cîmpilor și dealurilor românești,
în strîmbul lui palat din București
regele lor ciocnea paharul cu călăii!

Cei ce-așteptau cu gînd petrecăreț
gazul să și-l vîndă, și grăul, mai la preț,
și să-și ducă'n tîhnă traiul mai departe,
netemători de Dumnezeu, netemători de moarte,
unde-ai mai putea acum să-i întâlnești
în scumpele lor strae englezești?!

Credeau deșteptii că s'or pune bine
pe pămîntul ăsta cu oricine,
cum au mai făcut-o de atâteaori
neam de neamul lor, cu alți cutropitori...

Credeau orbeste'n sîcetenia lor măiastră:
de nu pe use, intră pe fereastră!...

Și-apoi, puternicii din hrube, n'or pune-o vorbă
[bună,
la adăpost cît mai sigur să-i pună,
departe de orice neajuns și furtună?!

Dar unde se ascund, de-atîția ani încoace,
cei ce ca la jocuri de cărți vreau să ne joace
ale multimilor opinii și pozoace,
și țara flămîndă
să ni-o la în arîndă,
ori la mezat să ni-o vîndă,
la orice lacomă, venetică naibă,
care-ar răvni să o aibă?!

Intrebu-mă: unde-i plata și răsplata,
celor cărora prin gînd nu le-a trecut,
cu piepturile goale și cu armele gata
pe Muscali să-i aștepte pe Nistru și Prut?

Roșul crainic al hoardelor cutropitoare,
ce le-a pus pe piept și'n pungă oare,
pentru gîndul de vultur, pentru fruntea de sloi
a celui mai viteaz și mai dîrz dintre noi,
în inima căruia, care bătea pentru țara întregă
Ionii țării lui n'au vrut să tragă?!

Unde-i vînzătorul de țară, care i-a dat pe mîna
[călăului?

Încă nu l-au înghițit beznele hăului?
Unde-i cel ce Moscovei i-a dat poftirea ticlăoasă
că hoardele-i vor fi primite ca la ele acasă?
Și i-a dat țara, de la un capăt la altul pe mîna,
odată cu-a strămoșilor țărăni?
Glasul nu i-l mai auzim,
pe tron de-aur nu-l mai zărim,
în țara preschimbă în rogu întirmit!

Și unde ni-s Vlădicii, cari visau cu ochii'n roș
că Moscova va rupe Roma în două
și una le va face pe-amîndouă?!
Și că odată și-odată,
pravoslavnicia va supune lumea toată
și-și va duce, prin foc și sabie, fătarnicul
dincolo de Roma, de Monserrat și Toledo?!

Cine, Doamne, va spăla atâtea mitre românești
în ucișe ape și mocirle moscovite?!

Totul se plătește scurt, tăios și pe viu
pretutindeni, mai curînd sau mai târziu!
Abia acumă văd că a ieșit pe dos
jocul lor ascuns și ticlăos!

Cum? Doar izbitori și temniți pentru capul lui
pe care s'au grăbit să-l deie plocon,
în loc de pâine și sare,
roșilor spărgători de moldovene hotare?!

Acum, ajunși cu toții la aman,
nimeni nu mai dă pe prietenia lor un gologan...

Abia acumă văd că toate-s foc de scumpe!
Și-ar rumpe hainele, de-ar mai avea ce rumpe,
Au orbit de-atîta foamă și de boală,
nu mai vād că i-au lăsat în pielea goală,
cei cu cari credeau c'or bate sdravăn palma
și s'or veseli nebuni cu ei deavalmă...

Azi, asemeni unor "toape", unor Ioni,
poartă sape și lopoți pîn' și coconi,
cî la cot cu turme de ciocoi,
pîn'leri călăi pe truda celor goi,
cu unghii lustruite, cu obraz ca scris
și vorbind franțuzește mai pe nas ca'n Paris,
pe unde pe semne vor fi auzit
"că lumina vine dela Răsărit",
și că înseamnă să fii buligan ori prost
să crezi că balșevicii mai sunt precum au fost!

Azi cînd țara-i numai praf și oseminte,
înfrîna-ți clocotul, bief sînge fierbinte,
și-alungă corbii aducerii aminte!

Pune călcăiul pe gâtul oricărui necaz
și cu pieptul încă viu, ține-te treaz
pe-al sbuciumului tău colțuros Caucaz!...

Prăpădul spulberat-a și spulberă pleava
între pierdute și zăvărte hotare,
din Cernăuți și Hotin pîn' la Marea cea mare
din Timișoara pînă'n Sătmar și Suceava...

Cînd vîntul morții peste frunte mi-adie
și sufletul neamului mă cată'n străine,
un glas din adăncuri îmi șoptește mereu:
Ion, talpa de cremene a neamului meu,
cu toată țaria ce i-a dat Dumnezeu,
abate-va apele puhoiului greu
și ca un munte de foc va rămîne,
în țara albă de peste mîne!...

În ciuda călăilor de azi și de ieri, ce-l pîndesc
subt fulgere ce peste soartea lui se'nîlînesc,
adu-ți aminte, Doamne, de neamul românesc!

Mănăstirea Monserratului, la 23 August 1954
Aron COTRUȘ

VIZIUNE

Astăzi de aproape de pămîntul pîrșit în urmă cu ani,
cî emoția lui sugrumă răsuflarea, parcă sîi înghiți bolovani.
Dincolo de linia neagră, serpuștoare, e țara...
îmi tremură inima, cum tremură sub adierea vîntului, alături de mine, oecara.

Mă lipesc și mai mult de pămînt, pe linie trece Chineză, în păstrare.
Îi cunosc după ceștea lăsată pe cracă, după spatele înconșant ca un semn de întrebare.
Îi cunosc după călăușirea lui vine de nicăieri,
scăpînd de azi îl jefuiesc mai agriș de cum l-au jefuit oai de ieri.

Dar el merge pe linie, nua și noaptea de câteva ori,
Fără ca să-și schimbe mintea, cu probleme, cu întrebări.
Pentru fiecare ucid, i-o spus mîsurul, răscinduo-și mustața și înstrîmîndu-și aprîn-
[ceana,

În căpîte un conced, ca să se ducă să-și vadă pe nevastă-sa, pe Ilceana.
Și Chineză va trage cu oala, iar cînd voi cădea în genunchi, pentru o ultimă mî-
[tanie,

Se va apropia, îmi va trage un picior și mă va injura de grijanie.
Pentru ei nu sunt decît un trădător și în afară de asta.
Măsurul îi va da un conced, ca să se ducă să-și vadă nevasta.

Și luna își va trimite mai departe lumina tremurătoare.
Pleoapele au să cadă grele și n'am să simt că se lasă răcoare.
În lanul înalt, sângele va împleți alte flori, mai roșii, mai roșii ca macii.
De-au să se minuneze în zori, cînd se vor trezi, pîlpăiații.

Dar în căderea în țărăni voi îmbrățișa întregă Țară.
Toți macii, tot grăul și toate lanurile de secară.
Și pentru această clipă unică de sfîntă împărtaşanie,
Merită să înfrunt gloantele lui Chineză și injurătura lui de grijanie.

* Din volumul "Poeme fără Țară", apărut în editura "Carpați".

N. S. GOM

IONEL I. C. BRATIANU

[illegible][illegible]

În anul următor, când s-a publicat o serie de cărți menite să revitalizeze memoria rusă, un dat al se înalță în mod oficial în planurile oficiale. Prietenul al Românilor, care a fost un mare patriot, Ignatiev prezenta la toate negocierile ca fiind un prieten al țării Alexandru al II-lea și cu Gherasim, ministrul de externe, se simte obligat să aducă un mare compliment și dăruind patriotismul al prietenilor țării al României. Cu al se dău seama de valoarea mare a acestor oameni de stat români independent era o țară adună Rusia circa 11 milioane, prin chiar acesta în înfruntarea suveranității de Rusia la Sebastopol și aproape cu înfruntarea suveranității europene în 1854 când los Strămoș dorea trădările de la Livadia. Deputatul de la decorații de la război Crimei. În 1855, după ce Gherasim a căzut pe un secol, a avut o victorie mare a prietenilor lui, când Rusia a câștigat victoria asupra țării Rusia și "înfruntarea înfruntării" a murit la milioane de rușii cu singura armă de război și falșifică civilizația europeană. Conștient de că, din momentele, spunea diplomatul și poeziei lui Pogorelov: "cu suferință și putere europeană un trecut și în și nu veți fi". Ideea comună a suferinței Occidentului era că Rusia trebuie împinsă în orientul asiatic, de unde nu trebuie să iasă ni-

Indiferent de actul după conferința de la Paris, harta
noului Europei suferise o schimbare radicală. Napo-
leon al III-lea câștigase. Franța suferise o simplificare de-
bitată de prestigiu. Germania se ridicase și fusese locul
noului centru politic în problemele europene.
Într-o înțelegere prin nou echilibrul de puteri stabilit în
Europa înconjurată toate energiile în expansiunea co-
mună. Bismarck temea o revanșă a Franței și căuta să
întărească Rusia în ce privea Alianța cu Lorena.
Nu se plăcea libertății, deci nu se afirmase tratatul de la
Paris din 1856. Așa de preocupat era Bismarck să adă-
pătească relațiile de amicitie cu Rusia, încât era dispus
să vină chiar Austria. Instrucțiunile date lui Schwe-
bisch, ambasadorul Germaniei la Petersburg, erau clare:
pentru a se arăta dispus să accepte Rusia cu condiția
să cuceresc noua Alianță cu Lorena.

La intrarea în sala de lectură a bibliotecii, profesorul Andrei a spus că, în timpul războiului, el a fost înarmat cu o armă de foc și a fost trimis să-l asasinăm pe un ofițer german. El a spus că, în timpul războiului, el a fost înarmat cu o armă de foc și a fost trimis să-l asasinăm pe un ofițer german.

...de bine și amănunțită atenția politică din Aprilie 1976
și se din seama de călătorii, de călăt看merge a dat
seu Ion Brătianu la Livadia ca să obțină garanția
sa și Krușin să va respecta integritatea României.
...a României în 1976? Un Stat vasal Turciei, în pe-
na de formare, cu o armată puțin numeroasă care,
într-o întreprindere istorică, își pierduse tradițiile militare,
...a guvernului acestui Stat să a înfruntat cu
...Alexandru al II-lea, îndobândind să-și impună condi-
...a pentru a înădăru trupelor rusești să treacă Prutul
...a "scutur ruse" - "Tre secole de diplomatie ruse" de
...a de Grigoriu (Calmann Levy, 1946) placea
...a 1947.
...a convenționei din 16 Aprilie 1977 permi-
...a României menținerea integrității sale. Motivele care
...a în 1947
...a Gheorghe Gheorghiu-Budești acest angajament
...a din gura de mijloc. El îi făcuse cunoscut lui Brătianu
...a timp timp înainte, intenția de a renunța Bessarabia".
...a înțelegerea a spus, în memoriile generalului Ignatiev:
...a lui Ion Brătianu de a se opune cu armata la
...a trupelor rusești, și mai târziu, România era pre-
...a de com criminal bunului plac al Rusiei sovietice.
...a în 1944, demnitatea națională, curajul pa-
...a erau prejudiciu ale trecutului.

...ment de mândrie națională și de activ pe-
... în luptă împotriva marelui război, chemat pe tru-
... mai târziu să fie arhitectul României Mari.
... testamentul născut în tăcută, secula progra-
... și generalii de la 1848. Ideia unității po-
... și românilor este a generației care a pregătit și
... prime zile, pe câmpia Libertății, la 3 Mai 1848.
... și războiului și reședința istoricilor lui discurs erau

Vorle Alexander, Mikail Kopylovskiy, Genet. Nymt. Jan
6. Dymt. Solovov, Genet. Nymt. Jan. Dymt. Solovov

[illegible]

În 1899 - când memoria nu mă înscăli - la o întrunire publică ţinută la Iaşi, Mihail Sturza a denunţat pe Take Ionescu, în acea vreme ministru al Instrucţiunii Publice, că subventiona şcolile şi scoile comuniste din maramură şi maramureş. Evident, un act de trădare naţională, şedul partidului liberal vrea să-şi asigure spiritualitatea şi na-



Neurolept families: Brothers and Sisters

sa devina omul de credinta al respectarii tratatului de
 alianta incheiat in 1923 cu Germania si Austro-Ungaria.
 In lina actiunii politice anti-nationale intra, deasemenea,
 descoperirea si sprinjirea preutului roman reneat, Man-
 gura, uzealta Budapestei contra activismului partidului
 national din Transilvania.

Ajuns semil cu manifestări de nebuie religioasă (doctorii palstieri din Viena au fost uimii aflând că pacienții era primii-ministri al României), elementele tinere de partid au proclamat pe Ionel Brătianu, în 1904, șef al partidului. Statul major al nouii șef se compunea, în bună parte, din foști socialisti "generosi" trecuți la partidul liberal: Vasile G. Mortu, fratei Radovici, Jean Alibabescu; la aceștia s'au adăugat elemente mai tinere ca Alexandru Djuvara, unul dintre marii oratori pe care s'am avut. C. Stere și grupul poporanist de la Iași. Alieșii lui Ionel Brătianu ca șef al partidului răspundeau necesității organice de înnoire, de a reacționa împotriva procesului de lentă ancliozare a partidului, care își afla expresia pozitivă în senilitatea lui Mititi Sturza. Cătrele bătrâne au protestat și cea mai mare parte s'au retras din viața politică, refuzând să accepte "actul revoluționar" al demiterii șefului partidului.

Ionel Brătianu era pentru masa partidului liberal ca
și pentru țară un necunoscut; se știa numai că este fiul
mareșalului Ion Brătianu.

Păcuse studii de inginerie la Paris și intrase ca inginer
la căile ferate. Un moment a ocupat atenția opiniei pu-
blice prin vâlva provocată de o aventură arată cu vi-
vula fiului domnitorului Cuza, prințesa Moruzi. Se con-
struise căsă lăsată lași-Păgeai și vădura a fost cucerită
de farmecul inginerului și dragostea a urmat curmal nor-
mal. Pentru predecesorii familiilor boeretti din acea
epoca (1885), familia Brătianu reprezenta o burghezie
răsăritească, iar Ionel Brătianu un simplu "rota-
re" față de prințesa Moruzi, dar nu mai puțin fructul
dragostei trebuia legitimat. Căsătoria a avut loc și a doua
oară, conform obligațiilor impuse de prințul Sebastian Mo-
ruzi, s'a înțeles actiunea de divorț. Intâmpierea a ră-
mănit în presă, Tony Bacalbașa, cea mai îndrăcită până
la epoca a publicat în "Adevărul" un articol "Nunta de la
Lugojina" care a făcut mare val. Articolul a găsit
imitatori și n-au lipsit nici epigramele, frește de un gust
indeclinabil, una folosea, pe căi mai aduc aminte, un loc de
căsătorie a răpăsată de doi, prinț domite".

Ori, toate aceste larmă de presă nu putea să contri-

lente, lipsit de încredere de viitor, vînd chiar creșterea
cursului față de moneda internă. Într-un asemenea cadru
Societatea nu se poate propune să se manifeste ca un
actor public capabil să influențeze viața economică prin finan-
țarea investițiilor, să stimuleze, prin acordarea de pre-
stindere populară, și creșterea în domeniul construcției și pro-
ducției, să ajute la dezvoltarea personală, ci să se concentreze
pe activități care pot fi realizate în condiții de siguranță, să
judece la nivel politic și să ajute la dezvoltarea economică.

[illegible]

Unii breșeni au lăsat agitația teribilă, au ieșit din
casa de ștergie pe care o necesită viața publică, pân-
vitează în speranță, omorâșe otrăvite de duscar
perverse o intensă activitate personală. În dușul
modeste indiferențe se ascundea unul de ceașcă
sacrală cu o concentrată pastime problemelor politice. Era
un meditator, stăruie la carte la "Botele Centrale" din Bra-
șov. Așa epocă cea mai renumită poartă de intrare
din Europa, în țară o discipolă a spiritului. Avea con-
știință deosebită, cuplurile îndelung o solție și "in-
dependență" a lui Democrației în era familiară. Se pre-
parau îndelung pentru a prelua conducerea periodică
completă de către personalitățile care întru par-
ticulară, observator. Petre Carp, Tine Măntănuș,
Al. Mărgheleanu, Vasile Ionescu Al. Labovari, Nicolae Fi-
lipescu, oameni politici cu un trecut cu experiență în
conducerea Statului de mare cultură, oratori remarcabili.
Cu această elită politică trebură, fatal, să se înfrunte cu
cei săi periodică literară.

Compliment de răspundere ce și-l asuma, Ionel Brătianu s'a consacrat unui studiu serios al tuturor problemelor politice: istoria, economia politică, doctrinile politice. Drept public, materiile străine formației lui de inginer. Când a luat conducerea partidului era politic președinte.

Guvernările partidelor conservatoare se caracterizau printr-o mai corăcioasă administrație politică înădă domina cedătiile fără de orice inovație. Partid format în anul 1868, din mări proprietari, rămdese fiul sînel apărătoare, în 1894 de Barbu Catargiu, care se împotrivi cu înădă rugărea diabolici lui Mihail Kogălniceanu. Comandarea partidelor conservatoare era furnizată din oameni de perioadă purturi intelectuale, romunciori și curucelari de ideu din Anglia, din Franță, din Germania, în curent cu adădăre transformări intervenite în structura social-economică a țării Occidentului, dar în ceea prăve România manifesta o concepție de imobilitate, conștină cu simțala clasei țărăncești treaba să sufere evoluție lentă, fopse în ritmul și

reforma structurală era combătută cu reprezentanți ai manifestare a rezistenței țărănești. În 1886 o serie de revolte țărănești potuă să se aprindă în urma avertisment pentru clasa conducătoare, obligându-se să se folosească radicali a problemelor țărănești, a recuă la legi saluative, care, în aplicare erau exorantate. Din acele chestii făcute de prefecti după riscoalele din 1886 s-a constatat că înviolare ariciele nu erau respectate, datorită unei administrații pădicoase care sprijinea pe proprietar în detrimentul țărilor ale căror nevoi agricole nu erau respectate, fiind nevoi să muncească cu salarii de foame. Din riscoalele din 1886 s-au desprins două revendicări ale țărilor: pământ și noi condiții de muncă. O realitate amănunțitoare: 400.000 de familii de țăr

În 1889, Al. Lahovari, ministrul Agriculturii în guvernul conservator, a prezentat parlamentului legea vânzării domeniilor Statului țărănilor, în loturi de 5, 10 și 25 hectare. Condițiile erau avantajoase: vânzarea se făcea fără acțiuni, prețurile erau mici și plătibile în termeni lungi, în rate anuale. O soluție provizorie reînnoită în 1892 printr-o nouă lege care reglementa vânzarea bunurilor Statului în loturi mici. Legea a fost susținută de Petre Carp ca ministru al Domeniilor. Toate aceste soluții aveau de scop să îmbunătățească soarta țărănilor fără să se atingă de marea proprietate. Era de fapt o amânare, prin exercițiu, a rezolvării problemei social-economice a țărănimii.

40 de ani, prinduți conservator și sărbătorit: în anul de 40 de ani de domnie al regelui Carol I. O expoziție a avut loc în câmpul Pălaret. Orită lătrate a creștat aerul admirabil parc Carol I. Risărită în doi basme prin plantarea de copaci bătrâni, trăsând alai, rânduind totul cu un alai simț artistic. Delegații de țărani, conștii de intelectuali și de preoți: au asistat din toate tinuturile ocupate de România. Vizitatorii erau umiliți de progresul realizat în rechinul regat. Dar cu o crâncină ironie, a venit așezându-se desigur asupra de realități: țărănești: maselele din primăvara anului 1907.

Dacă conducătorii celor două partide politice ignorau, sau, cel puțin, nu aveau să cludească, tragișmul problemei țărănești, nu s'ar putea spune că reprezentanții calificați ai puterii intelectuale păcătuiau prin complicitatea tăcerii. Gheorghe Panu prin formarea partidului radical, mișcarea socialistă. Dobrescu-Argeș, prin încercarea de a forma un partid țărănesc, M. Iorga care cutreiera țara și evoca în pagini emoționante mizeria satelor, au atras atenția, fără întrerupere, asupra situații dramatice a clasei țărănești. În timpul expoziției, un scriitor din cercul revistei poporaniste "Viața Românească" a publicat sub formă de povestiri o serie de impresii în care redă opiniile țărănilor asupra festivităților din parcul "Ștefan cel Mare". Gheorghe la expoziție se îndreaptă către "Ștefan cel Mare" și Spădăreanu în care se simțea critic unei civilizații de aparență, subliniind, cu o nuanță de humor toate contrastele Statului mic.

Răscălatele au surprins partidul conservator, guvernul prezidat de Gh. Cantacuzino a demisionat, iar regele a încredințat formarea noului cabinet lui Ionel I. C. Brătianu, care a luat ministerul de Interne, încredințând ministerul de Război generalului Averescu. În ședința Camerei din 10 Martie, în fața majorităților conservatoare și a opoziției liberale îngrămide de proporție răscălatele țărănești, Emil Costinescu a rostit un discurs în

care a făcut marturisirea ca toti erau egali de vinovati de pornirea insecutara la Iaranimi. Ceace complica situatia era faptul ca Viena si Petersburgul avertizase guvernul ca vor fi nevoitate atata Austro-Ungaria cat si Rusia, sa isi revocare armatele spre a polii rasoalele care guvernul s'omana sa dovedea acesor sa atapanasca situatia. Represiunea fosi nemilnosa: 11.000 de Iarani au fost impuscati. Nu ar fi fost necesare aceste executii amare daca cadrele politice si administratia Iarii nu si fumei surprinse de o sdevrata panica. Guvernul, sub amenitarea interventiei armate a Austro-Ungariei si a Rusiei, era zorit sa inabuse rasoalele care, pentru prima oara, luau proportiile unei revolutii; ordinele date aveau un caracter de oarba violenta.

Ionel I. C. Brătianu vroia să se debarase de ministrul de Războiu, generalul Averescu, care executase repunerea, având în întreaga răspundere asupra executan-
tului, eterna poveste a [apului ispășitor, Milloleu folosit
a fost o interpelare a lui Alexandru Marghiloman asupra
necor regului săvârșite la ministrul de războiu. Gene-
ralul Averescu avea ca secretar general pe generalul Har-
tel. Acesta se cam gresise cu adosul de preturi la fur-
niturile de fân pentru armată. Ionel Brătianu furnizase
lui Marghiloman documentarea necesară, astfel că dov-
zile de incompetență erau slăbicioase. Generalul Har-
tel, înțelegând că demisionează din armată, iar generalul
Averescu s-a retras din guvern, Brătianu a demisionat și
a format un nou guvern cu generalul Crăciunescu
la războiu.

Anul de opoziție și mai ales campania din 1913 împotriva lui C. Brătianu a participat cu gradul de căpitan, stăruind la Cartierul General al Căpitanului, la un timp ca o imperioasă necesitate, reforma structurii și conținutului economice ale României. Străbatând ștele din Bulgaria, el a fost puternic impresionat de condițiile economice ale țării noastre, care și de constituția ei politică în subscrisor contract cu condițiile clasei noastre țărănești. Găsea o confirmare a teoriilor susținute de grupul poporanist condus de C. Stere, grup care forma aripa stângă a partidului liberal. Scrișoarea publicată de Ionel Brătianu în revista "Democrația" a lui Const. Banu și reprodusă de ziarul "Vitorul" la 8 Septembrie 1913, scrisoarea prin care propunea colegiul unic și reforma agrară prin exproprierea marelui proprietăți, a provocat o mare agitație în rândurile partidului conservator.

Ca să ne dăm seama de schimbarea în structura politică a țării pe care o preconiza o reformă electorală, este destul să amintim că în 1911 Senatul avea 72,2% de alegați (16.216 alegători în 1888) deci 0,26 % în raport cu populația țării. Cât privește Camera, totalul alegătorilor directi era de 93.250 (98.578 alegători în 1888), adică 1,30 în raport cu populația țării. Numărul alegătorilor indirecti era de 1.654.000. Aceste date le-am găsit în lucrarea documentată "Essai sur le régime représentatif en Roumanie" de doctorat trecută la Paris în 1937 de Crișan T. Xenăf.

Idela reformei agrare prin exproprierea marelui proprietăți nu era agitată în Europa în 1913 decât de partidele revoluționare. Numai situația în justele de proporții, spre-ciem îndrăzneala politică a reformei preconizate.

În scrisoarea-program care a deslăşuit adevărata înclinăciune a conservatorilor, găsim acest paragraf: "Sfârşitul războaielor (este vorba de campania din Bulgaria) a arătat în plină lumină extraordinară influenţa a maselor asupra destinului Statului şi neputinţa noastră datorită de a proceda cu curaj şi fără întârziere la toate reformele care trebuie să dea nouă puteri masei ţărăneşti". Un adevărat om de Stat are curajul să se înfrunte cu toate forţele de imobilizare ale societăţii atunci când a înţeles imperativul de a înnoii ale vieţii sociale, grăbind astfel în proces de transformare pentru a evita erupţii vulcanice a reţeaţiilor îndelungate vremii comprimate. O reformă radicală atunci când se încadrează procedurile de devenire a unei societăţi, înseamnă că face economie unei revoluţii cu tot corolul ei de nenorociri.

Senatul acestei scrisori-program a fost prezintă, o lună mai târziu, printr-un articol inspirat de Ion Brătianu şi publicat în "Victori" (8 Octombrie 1913). "Tot mai spus de neamănărate ori că societatea românească suferă de

Sub impulsul lui Ionel Brătianu, partidul liberal se reînforcea la începuturile lui, regăsea clanul, spiritul reformator al generației de la 1848, reînvia atmosfera de la 1862-64.

Constituția din 1866.
Se înțelege că reformele anunțate de Ionel Brătianu nu puteau să fie pe placul bătrânului rege Carol și opunerea regelui a obligat pe șeful partidului liberal să declare că pentru el nu est decât o unică soluție, aceea ca să se retragă din viața publică. Partidul s'a solidarizat cu regele și regele Carol s'a văzut nevoit să cedeze. După prima opoziție a lui Ionel Brătianu față de rege, a doua și mai dureroasă pentru bătrânul monarh, a fost în Constituția de Coroană din 1914, când a impus neutralitatea României față de voința regelui Carol care cerea ca guvernul să execute clauzele prevăzute în tratatul de alianță încheiat în 1883 cu Puterile Centrale. Noul șef al partidului liberal avea o altă ținută în fața regelui decât predecesorul Mitică Sturza, și în loc să sărute slăganul mai suveranului vorbea cu darjanie, conștient de obligațiile pe care le avea față de țară. Omul de Stat luasă apoi curtezanului.

Ionel Brătianu poate fi discutat și pe bună dreptate, criticat pe planul politicii interne, însă valoarea lui ca om de Stat apare într-o excepțională lumină pe planul politicii externe. Neutralitatea, așa cum a fost nuanțată de Ionel Brătianu, constituie o lecție permanent valabilă pentru oricine va avea cândva conducerea țării. A știu să unească o neclintită voință spre a-și atinge obiectivele cu o supletă de mișcări impresionantă. Din momentul când a început războiul mondial, Ionel Brătianu a avut viziunea clară a momentului unei care se oferea poporului român de a-și realiza unitatea; judecata lui politică nu era ipotecată nici unei filii, era stăpinit numai de interesele poporului român, de reînvierea Daciei. Nu s'afăcut nici o iluzie în ceea ce privea sentimentele marilor puteri, ătia că în dosul declarațiilor de prietenie se ascundeau calcule precise, interese de moment, evident variabile în cursul războiului. Cunoștea prea bine politica rusească și ce însemnau angajamentele solemne luate de Rusia. Bătrânul Ion Brătianu făcuse amara experiență și, de sigur, va fi dat unele sfaturi fiului. Era conștient și a dislocare a Austro-Ungariei și o înfrângere a Germaniei nu aveau decât o singură consecință, predominarea Rusiei în Europa centrală. Om de concentrare meditativă, deprins să adăncească problemele de politică internațională, ajutat fiind de o nebanuită cultură istorică, Ionel Brătianu nu s'a precipitat. Era în linia caracterului lui îndelunga cumpănire a argumentelor pro și contra, acea analiză a unei probleme cu deprinderea a patată în anii de studii ale ingineriei; aceste trăsături ale caracterului se uneau cu un spirit realist, cu pătrunderea moștenită de la moșneni, deprins de secolul al chibzușului mult înainte de a lua o hotărâre. Poseda o solidă cunoștere a istoriei Europei. N. Iorga mi-a vorbit umit de vastitatea și seriozitatea cunoștințelor istorice ale lui Ionel Brătianu. Să nu socotim că a fost o simplă întâmplare faptul că George Brătianu s'a dedicat studiilor istorice. El mi-a mărturisit influența decisivă pe care avu-o tatăl lui în alegerea istoriei ca obiect de studiu apunându-i: "nu poți fi un om politic capabil să-ți saui răspunderen conducerii unei țări fără să ai o temelnică pregătire istorică".

Fără îndoială că Ionel Brătianu avea simțuri pentru Franța unde își petrecuse anii tinereții între 1864-1869 - la care se adăuga și o tradiție de familie. Toată generația de la 1848 se formase în climatul spiritual francez și fără decizivul aprijin al lui Napoleon al III-lea, unirea principatelor n-ar fi fost posibilă. Și cu toate acestea, Ion Brătianu s-a văzut constrâns să semneze, în 1857, tratatul de alianță cu Germania ca o măsură de urgență împotriva permanentelor amenințări a Rușiei. Semnarea lui Ionel Brătianu se subordona intereselor țării.

Neutrităţatua il asigura o poziţie de expectativă, li în-
găduia răzşel necesar spre a descifra mai bine raportul
de forţe între cele două blocuri. Odată neutralitatua pro-
clamată, în urma Consiliului de Corană în care numai
preşedintele Petre P. Corp a susţinut teza regelui Carol, adă-
pă executarea obligaţiunilor care decurgau din tratatul
semnat în 1882, Ionel Brătianu s'a învâluit în cea mai
misterioasă tăcere. Nimeni nu ştia precis ce hotărâre a
făcut sau va face. S'ar fi putut crede că inclina spre poli-
tica pro-germană, datorită faptului că atitudinea lui era
obiectul celor mai înverşurate atacuri din partea celor
care cereau intervenţia imediată a României alături de
Franţa. Era aşă de întorţochiată, de contradictorie pozi-
ţia guvernului liberal, încât chiar cel mai perspicace
diplomat nu ar fi putut trage o concluzie valabilă.

Partidul conservator a suferit o înfrângere vădită în fața rascoalelor țărănești, o primă sciziune: a lui Take Ionescu, care formase partidul conservator democratic, în 1912. Take Ionescu s'a raliat reformelor propuse de I. C. Brătianu. Complet integrat politicii engleze - totuși în fața lui Take Ionescu a devenit partizanul intrării imediate a României în războiul de Anglia și de Franța.

A doua sciziune a surdit de partidul conservator a avut loc în August 1914 când s'a luat în dezbate atitudinea

frabului alături de lui Petre P. Carp au scos la iveală „Credincioșii din Ziarul „Steagul”, iar Nicolae Filipescu, Al. Marinescu și Epoca”. De neabătând timpuri, amintim, pentru a nu afla niciodată frâna unui singur critic, sentimentele subordonat judecării, Nicolae Filipescu manifestă o simpatie adâncă, irezistibilă pentru Franța. Ca mînușă de războiu în 1912 a rupt o tradiție: germane Krupp și uzinelor franceze în locul uzinelor germane se identificase cu reședințele inginerilor în Franța și Germania. Între al și Tăbăla mentele Francezilor față de Germania. Între al și Tăbăla Ionescu fusese întotdeauna o stare de ostilitate. Naționalist, cu o nuanță de antisemitism, Nicolae Filipescu privea iritat și cu îndepărtare de simpatie față de Evrei și Tăbăla democratice, înnoitoare pe care acesta căuta să deruleze partidului constituia o permanentă provocare. În bună parte acțiunile din 1897 se datorează conflictelor permanente dintre Take Ionescu și Nicolae Filipescu. În 1909, la o întrunire a partidului conservator, a fost tăbăla, Nicolae Filipescu i-a făcut un portret de Cezar, bry ca violentă pamphletară: “un Sionim cu aere de Cezar”

Pentru faptul că Take Ionescu se declarase pentru intrarea imediată a României alături de Anglia și Franța, Nicolae Filipescu a uitat tot trecutul de aprigă vrăjmașie, a uitat chiar că seful partidului conservator-democrat susținea reformele "revolutionare" ale partidului liberal. Într-o întâmpinare la Take Ionescu, care se întorcea de la Londra a fost trimis GRIGORE N. FILIPESCU. Spre plăcută surpriză a lui Take Ionescu, fiul aducea în salul de moșneacă al tatălui.

saşi de impact, cu un dar foarte mare: Nicolae Pa-
rescu, Take Ionescu, Barbu Delavrancea, Toma Steia,
Misu Cantacuzino, C. Argetoianu, C. Mille, Simion Mi-
hailescu, a realiza o puternică agitatie la opinii pub-
lic, în sensul intrării imediate a României contra Puterii
centrale. "Liga Naţională" avea la dispoziţie cea mai ma-
re parte a presei: "Adevărul" şi "Dimineaţa", "Epoca", "Na-
ţionalul", întemeiat de Toma Steia în fostul ministriu
Justiţie în guvernul liberal dela 1907 la 1911, "Ordinea
lui Victor Ionescu - fratele lui Take Ionescu - şi în fi-
nă "Universul", odată cu instalarea ca director a gene-
ralului Grigore Crăciunescu.

Grupul pro-german avea ziarele "Minerva" și "Sera" (apartinând lui Griguta Cantacuzino), "Steagul", "Dreptatea", "Ziua" (condus de Ion Slavici) și "Moldova", ce dus de Virgil Arion.

Această împărțire, în două tabere antagoniste a opoziției a convenit politiciii lui Ionel Brătianu care, sub o formă sau alta, nu încercă să stăpânească cele două curente antagoniste. O singură grilă a avut, să determine o atitudine rezervată a lui N. Iorga, pe care îl socotea - și bună dreptate - ca cea mai puternică forță de rascol în rândul pasionilor naționaliști. N. Iorga, deși fusese ales al "gigi Culturală" nu a luat parte la nici una din întrunirile "Ligei Naționale", spre deosebire de lui Nicolae Filipescu de care îl lega o strânsă prietenie.

Propaganda franceză, rusescă sau germană se putea desfășura în voie, neimpiedicată de guvern. Chiar în cadrul partidului liberal exista o dezorientare, voit împinsă de Ionel Brătianu: grupul de la "Vieța Românească", condus de C. Stere era convins că neutralitatea era doar o poziție de așteptare, șeful guvernului nutrivând unel acțiuni contra Rusiei. C. Stere era unul din cei colaboratori intimi ai lui Ionel Brătianu. El servea atitudinea intervenționistă a liberalului de mare prestigiu Toma Stelian, care echilibra anti-rusismul lui C. Stere în guvern. Alina Constantinescu ocrotia pe refugiații și deleni și bucovineni, în timp ce Emil Costinescu căutase germanofili. Numai I. G. Duca era în secretele lui Ionel Brătianu.

Ministerul de Externe era condus de bătrânul Km. A
rumbuaro, din vechea generație liberală, puțin cam za-
rist, părea o figură de porțelan, care habar n'avea
negocierile lui Ionel Brătianu. Ministerul de Externe e
convins că România va rămâne neutră! "vaque ad
nem". Se poate imagina surprinderea lui când a aflat
declarația de război a României în ziua de 18/28 Aug.

Am asistat, în primăvara anului 1918, la interpe-
larea la Senat a lui Nicolae Filipescu, interpe-
larea făcută de către grupul liberal, intitulată
caz. Într-o broșură sub titlul "Momentul de Lemne",
Nicolae Filipescu avea o predicție pentru problema
militară și războiul accentuarea acestei predicții. El
susținea că Nicolae Filipescu era că România pierdea
momentul cel mai favorabil de intrare în acțiune pen-
tru cucerirea ținuturilor românești de dincolo de Carpa-
ți, momentul în care generalul Brusilov cucerise Lembe-
gul și înaintase până în Carpați. Abundența de con-
demiții strategice invocate spre a încadra vinovăția
Ionel Brătianu care conștient și perfid făcea jocul in-
tereselor germane, erau utilizate spre a demonstra că în
de la interesele naționale.

Un mare talent de orator, nemilos în atac, dând în zbor acenții deosebiți de violență care nu cunoștea nici un mijloc de a nu ajunge la țintă, Filipescu aducea în lăvrăscăriea sa a celui al conștiinței, rezoluția de ură a conservatorilor împotriva partidului liberal, ură împinsă la paroxizmul ei de căldură de reforme menite să așeze structura quasi feudală a statului român. Interpelarea lui Nicolae Filipescu pare, a zind-o, umitoare ca logia și clocontă, însă brătane ascultat fără ca nimeni să poată descifra pe fața lui mintele lui intime. A dați un răspuns scurt care putea fi interpretat în toate sensurile, părăd o reînnoțat lăzărului Sfintz.

Întreținea vol confuzia, alimenta cu subtilă artă
orientarea, intensifica nesiguranța opiniei publice
a da la impresia de nehotărâre. În 1915, în "L'Homme
chaîne" Georges Clemenceau a publicat un violent
ticle împotriva lui Ionel Brătianu, articolul reproduc
toată presa intervenționistă. G. Clemenceau, fără să
servia politica lui Ionel Brătianu, care își urma linia
acțiunea diplomatică cu scopul de a obține maximum
garanții și de avantaje pentru România.

Acțiunile de captare a României a început înainte de înfrângerea războiului, încă din primăvara anului 1918. Germania căuta să consolideze alianța cu România, gând pe sprijinul Vienei ca să facă presiuni asupra dărilor în sensul acordării unor largi satisfacții.

vință". Cu alte cuvinte, ea putea să rămână neutră atât vreme cât victoria Rusilor nu i-ar face câștigul (prada) ușoră. Guvernul român parveni deasemenea să negocieze un împrumut de la piața Londrei. Este interesant de notat, cu privire la diplomația română, că și Germania trebuia să plătească România pentru neutralitatea sa precum și pentru trecerea munițiilor destinate Turciei (păg. 303), (ve. II).

Ionel Brătianu, care invocă tratatele încheiate în 1918, ar se găsi în fața angajamentelor luate de Take Ionescu care se proclamase președintele unui comitet național improvizat la Paris. Însă toate piedicile pe care i le opunea neobositul "european" nu făceau de cât să îl înfrunșească el mai mult intranzigenta românescă a lui Ionel Brătianu. Admirabilă pagină din istoria politică a umanității moderne, un îndreptar pentru cei cari, mâine, și ei chemați să conducă interesele poporului român, ar se apăra drepturile unei națiuni făcând mâinile, tăndu-le pe brânci, lovindu-le cu fruntea de pământ, și păcărind nația la de toate păcatele imaginare, fără o cadere de complexul de inferioritate față de puterile străine nu vom ajunge niciodată să validăm interesele imortale ale nației.

Nu ne interesează motivele pentru care Barbu Stroe
exercita o așa de hotărâtoare influență asupra deciziilor
 regelui Ferdinand, nefiind în intenția mea să investighez

URCAN BĂTRÂNUL

de PAVEL DAN

Simion se trezi târziu, astropit de stele, ud de rouă, cu durere cumplită în partea dreaptă a capului. Iși șterse gura cu dosul mâinii și își obi anevoie trupul bolovănit de somn, înghețat pe jumătate.

Întâi și întâi se gândi în nevestă care și-a pierdut mintea pe semne și îl trimite, ca pe cel din poveste, să aducă mâna. Apoi se porni spre casă; de data asta prin sat lăungă făcându-l era plin de cărute de ale Tăcușilor, iar să lăuntru se auzi zarvă, fum de voie bună.

Într-o vază cîne-s; să bea o porție de vinărie ca să intre desmorțescă. Cărcuma, "comparativă", "aparativă" ori mai des "parascivă", cum îl ziceau țărani, o pășere lungă, pătată de băutură și de sânge încheget, pe care era țigă de oameni. Cu unii, târgoveți de prin țările vecine, era prieten din bolte; aceștia, gazde bune și se bucurau amarnic la vederea lui.

Îi trimise Dumnezeu pentru binele lor, să le plătească un adămas, că doar și-a intabulat locul pe feciorii săi. Trecură pe la notarul public-cu treburi, pe la judecătoarele de judecată, pe la bătrânii, înscrisurii și locul pe Valer. Credeau ei: s'o fi învitat Simion, ca să mai facă două cheltuieli deodată. Că de ce să mai intabuleze locul întâi pe Simion și apoi pe Valer, când acesta trece de la bătrân de-a-dreptul la nepot? Doar și Simion tot lui Valer i-l lasă cea mai mare parte din averea, celorlalți o să le mai cumpere el.

Îi drept că treaba nu era tocmai limpede în capul oamenilor, cari, în viață fiind, nu-și intabulau niciodată amănunțit nici pe fecior, de cum pe nepoti. Nu arareori cari o făcuseră, au fost siliiți, la adănci bătrânețe, să strălească de cerșetori și să plece în lume. El, dar Simion, de îndată ce a făcut-o, și-a fi avut socoteliile lui.

— Cine știe ce pune la cale hoțul ăsta, glumi unchiul lui comesei.

— O fi fost bani din bancă și nu vrea să-l mai plătească.

— Ce mai ești?

— Plană una, alta, să ne plătească nouă un adămas.

— Păstori! răciți Simion de țigăra sticlei. În cărcuma o clipă de liniște înspăimântătoare.

— Vinărie, crăsmare, că te omori!

Verbele tovarășilor îl spăria mintea ca niște ghiare simfonice. Era pahid, cu ochii sticloși ca omul care bea de rădă. Făcându-l se învârtă cu el; de abia se ținea pe ea. Înceu să se toarne vinărie, dar mâna îl tremura și lăsa locuri altele. Aruncă pe gât trei pahare, unul după altul, cum ai arunca apă într-o prăpastie adâncă, fără să închine, fără să-și poată descălesta buze.

În sticla de vinărie și o duse la gură, dar pe semne de teama de ce face și îl fu rușine, că se apucă și toarne în pahar. Dar mâna nu-l asculta nici de data asta. După ce-și răsturnă paharul plin pe jumătate, răci sticla de masă, sfărâmând-o și împrescând cu ciocan și cu vinărie pe cei din jur.

Cu privirea sfâșiată, fără un cuvânt de despărțire, de se după lavă și o rușee la fugă spre casă. Urcă dealul cîmălului, pe unde trecea calea lui spre casă, într-o răstărire. Unde era panta mai mare, la câțiva pași de culme, se opri și începu să geamă, în neștire: "Nu omor, îl omor".

Cum mergea prin noaptea neagră, i se părea că înnoia într-o apă murdară, amărcăoasă, că se înneacă; că se lasă gura, după aer.

Ajunsesese la gura podului securea și intrând în lăuntru lăuntru casei cu muclea de o făcu țandări.

În încăperea lăuntru era trasă; o lumină somnoroasă, rădă, țărâna, ca o negură toamnă, peste lucrurile de casă.

Ludovica, după masă, cu năframa trasă pe ochi, cu brazi înmormântați în palme, ațipise.

Când deschise ochii, după trosnirea uluitoare, zări pe bătrânul de față, arătarea cîmălului a omului cu securea de la lovire.

Cu obrazul sfâșiat de moarte, în colțul gurii strălucind două dăre de spumă, Simion găsi ca o făcătura de auri dintr-un gât șuierător de oțel:

— Unde-i curva și tălharul?

— Olinușea asfințise ori se scufundase în marea tălărușă cerului. Printre creștele întinse ale valurilor de mări care se ciocneau sfărîcîndu-se în făși gigantice, se auzeau sfărîcături din vâsul naufragiat al gălășiei: acolo cădea stea aruncată de pe o culme de val pe o altă.

În noaptea cernelie părea că diavolul, care pusesese la cale cearta dintre tată și fiu, suprănat că nu l-au ieșit lucrurile după voie, a dat drumul urgilor pământului și îl înșușea stă în vârful dealului, rădăie pământului cu copile, amănând la vale pînăși, țărâna și muștele biculind răstăritul, scupănd cu ciudă peste lume. Nu se cunoștea unde e apusul și unde e răsăritul, crugul cerului părea că se învârtă necontenit și nenorocitul răstăcit în câmp trebuia să se aprijine bine ca să nu cadă. Norii negri, căndu-se pe pământ ca niște animale apocaliptice, care și schimbă într-una formele și, din gura sângerie a lui murea-noaptea sălbatice, veneau mereu tot mai mulți, mai negri, mai înfricoșători.

Despărtat fără de veste, toamna, cu iarbă verde în pînă rădă, bătrânul, schiopă, cu un ochi de tînar și alui de bătrîn, udă ca scosă din fundul apelor se învârtă la un loc de porumb tănușind acut, plîngător. Auzindu-l glasul, căni Urcăneșilor își vâră coile între picioare și se retrăseră în adăpost, între fînurii.

În casă ardea lămpa. Simion ședea la masă, cu capul înclinat în mîni. Pe frunte i se vedea spăritura prăvălă de o creanță de salcâm, în fuga lui prin cîmăluri, spre casă. Cum stăa spăcit, i se vedea umerturi strălucite de copii îmbătrîniți, gulerul cămășii, murdar și gălăv, însoțit, păroș.

— De l-ar adormi Dumnezeu! își zise Ludovica, văzând cum începe să respire rar, regulat.

Scupă un smoc de căneșă și își puse tortul pe fux. Apoi, uitându-se din când în când la Simion, cum doarme, toarse înainte, multă vreme. Când vântul agudua casa, făcând-o să trosnească din temelii, își făcea cruce, gîndindu-se la Dumnezeu; apoi torcea înainte.

— Dacă ăsta are intabulat tot locul nostru pe el—se gândi ea. Odată cu gîndul ăsta își puse fusul în poală. Simion adormise de-a-binele privirea femeii se opri asupra umerturilor încovalii spre pământ.

— Locul i se cuvenea lui, că era singurul copil la părinți, el lăduse pe aici ca lănar, ca bărbat, toate brazdele purtau urmele mînilor lui. Dacă l-au luat, în el lovesc mai mult Trăian s'ar tocmă slugă. Nu-l ar rămănea lăngă părinți, iar mai târziu se va mîrita cu cine l-o fi rănduit dela Tatăl de sus. De va născă o cîine l-o fi trăit în sîrăcie și își aducea aminte că adesea mai multă fericire fusese în bordeiul lor decît în casa cu țigă roșie și în iugărele cele multe ale Urcăneșilor.

Dar el, omul care dormea cold, ce o să se facă? El totă viața a trăit în pîdăcie. Și chiar dacă unchiul au ajuns la două vaci și cu tot locul lor mult, s'arăcia se uita peste gard în curtea lor, tot el a fost stăpînul.

— Să ne mutăm acum la bătrânețe în casă cu chirie? Icăci cea din sat o vînduseră—își zise ea.

Se uita prin odaie; la paturi, la haine și la tot ce agonisiseră în cei treizeci de ani de traiu împreună. Acum toate acestea vor trebui duse undeva, într-o casă străină.

— Mănce-te focul de lume, își zise ea cu jale. Era frîntă, toropită de oboseală. Mai scul de câteva ori din fus, apoi fără să-și dea seama, puse fusul în poală și adormi.

Afară vîntul vâlăia mereu, stropi mari și grei se izbău de fereastră. Cîteodată podul casei trosnea, se cutremurau bidele în cuie, icoanele. Ascunsă în cușca ei, para lămpi clipi de câteva ori speriată, înălțându-se în zău, apoi se lăsa iar în locu-i de mai înainte, uitându-se somnoroasă printre pleoape și stînd să adormă dintr-o clipă într-alta. Vesea de tinicheia, aplicată într-o parte ca o pălărie de bețiv pusă pe un ochi, despărțea încăperea în două. Partea de sus și fruntea casei rămănea în umbră, astfel încît oada părea tălădă de o sabie cumplită. Tăietura se făcuse prin capul lui Simion, căruia o jumătate de frunte îi rămănea în umbră.

În lăuntru totul era somnoroș, adormit. Se părea că oamenii dorm de multă vreme, că lucrurile din casă au rămas treze în urma lor, au vorbit și s'au cîiorovât ca babele, apoi le-a suprinș pirotelea, au ațipit. Și lămpa înșeși cu ochiul ei înroșit de monstru marin, picotea de somn; poate chiar adormise.

Pe peretele din față Arhanghelul Mihail stă de straș, răzimat în sabie. Cercul de raze din jurul capului era stins, pătat de muște, sabia ruginită și de pe fața lui se vedea că n'a fost achimbat de multă vreme, e oboșit, de abia se mai ține pe picioare.

Într-un colț mai întunecos, diavolul, luându-și coada la subsuoră, cobora din cadrul vechi al unei icoane. Pășise cu un picior afară din ramă și se opri trăgînd cu ochiul la Arhanghelul adormit și făcînd semn cu mîna cetei care îl urma să nu facă șgomot, titil se furigă afară din icoană.

— Unde-i tălharul, să-l omor, strigă Simion, fără să-și ridice capul de pe masă. Ludovica se trezi, speriată.

— Măi omule, nu mai răci. Se face ziua și trec oameni spre Luduș, la țarg.

N'auzise nici o căruță, nici nu știa în ce vreme e, dar zău da înspre Marți și așa trebuia să fie.

Simion dormea mai departe. Ludovica se apucă iar de tors. Acum, că dormise puțin își recapătase puterile, devenind iar femeia mîndră, bărbată de todeauna. Oăndurile i se limpeziseră, încrederea în puterea ei și în ajutorul Celui de sus pusesse stăpînire pe ea. Își da seama că oricît o fi cîștat ei trebuia asta cu locul, totuși i se vor vedea petele și un avocat meșter o va descoase ușor. Ba dacă o vrea, îl vor mai purta și pe la temniță. Nu e puțin lucru să intabuleze pe tine locul altuia, cu înșelăciune, cu vinărie și cu mai cine știe ce. Cum îl vor fi îmbătat pe bătrîn! La gîndul temniței, Ludovica își surăse cu cruzime. Ah, cum ar mai fi vrut să-l vadă pe hoplincutul de Triloiu ei pe Ana, "acumpa" ei noră, purtași de jandarmi de-alungul satului și duși la dubă!

Nu mai când se gîndea la ce a fost ascăr și se mai turbura încrederea ei, acum după ce trecuse ce a fost mai greu, o luau răcorile.

Bine că i-a venit repede în minte să-l spună că Valer și Ana au plecat la Triloiu și i-a dat Dumnezeu putere să-l oprească să nu meargă noaptea pe la casa oamenilor, că-l omorau, hoții cei. Se întâmpla o minune! A trebuit drept de atunci să stea lăngă Simion de strață, ca lăngă un copil, opăcîndu-l mereu. Dar bine c'au trecut. Acum de s'ar face odată ziua!

Noaptea se scurgea anevoie. Părea că e o turmă mare de oi, grămădite la umbră pe luna lui Cuptor și femeia nu le poate urni din loc.

Ceas n'aveau; cocoșul îi-l mîncase vîlpea. Și Doamne rău e în holar fără cocoș, ești ca mort, nu știu tu când să frămîntă pînăie.

Cînd i se păru că negrul din dosul ferestrelor dă în sîngeriu, ieși afară să vadă vremea. Furtuna se potolise; vîntul mai guleră din când în când și era rece. Era înorat, dar nu ploua. Ludovica se întoarse în casă.

— Scoală-te omule și nu te mai necăji! că dintr'asta n'a fi nimic. Dute, dă la vite de mîncare, gată ce-ți trebuie pentru semănat și să porniți mai de dimineață, să nu vă apuce ziua adăpînd. Vremea s'a stricat, stă să ploie. Putem rămănea fără semăntură cum s'a mai întîmplat și într'alți ani.

Eu mă duc să așcol pe Trăian și pe Mărioara; fata să rămănea acasă și să fie cu ochii în patru. Cu ei mă duc în sat, la Suciu, să vedem ce-i de făcut, oricum e în cîntărie și dacă nu le dă el acțiune-ea vîise să spună "actele".

nu pot face nimic. Că de dus n'au avut cînd să le ducă. Treaba asta nu e de mult scormită.

Simion se apucă să-și succese o țigară.

— Rm, zise el. Multă minte ai, tu, miere. Eu nu m'am putut gîndi la asta. Dar... hm... hm... Tosca și crămăcul lor, că-i omor.

— Amu nu te mai cătrăni. Nu-i ușor să furi moșia altuia. Rogia lui Triloiu o fi ea vicleană, dar nici noi nu suntem străni de pe drumuri.

Simion se enfuriă din nou. Ieși din casă bodogănind, împiedecându-se de praguri.

Ludovica își așla copilul, pe Mărioara și pe Trăian, dormind în tîrnăț, scribulind de frig. Se acoperiseră cu un țol vechiu, cu care se culcau, vara, slugile.

— Bietii mei copii!, se gândi Ludovica. Dorm sub cer, ca cerșetorii, în vreme ce noru-mea, s'araca, stă la căldură și se întinde. Întinde-s'ar să nu se mai poată aduna!

— Trăiene, scumpul mami, scoală-te că-l zina. Tatăl tău adapa vitele să mergeti la sîmănat. Ascultă-l dragă, și purtași va bine; poate isprăviți mîine acolo și va apucați în Zăpodie.

Copiii se ridică, se șterse la ochi și se culcă iar. Ludovica îi mai lăsa câteva clipe, pînă o suprinse frigul, apoi îl deșteptă din nou.

De data asta Trăian sări ca ars și fugi în casă. Ludovica aruncă bunda pe Mărioara, lăsînd-o să mai doarmă puțin. Se întoarse spre Simion, care, adușul prin curte de credet că-i pică foc din gură.

— Măi omule, nu-ți mai spăla gura pe Dumnezeu. Ce-i? Iar n'ai zi bună! În loc să-ți faci cruce și să zici: "Doamne, ajută-mi", că mergeti la semănat și aștepti rădă bună.

Simion îi spuse lui Trăian să se dea la o parte și după ce lăga strața în loc, pocni aprij bogă dinafară și ieși cu carul pe poartă. După ce vitele se întinseră la drum îl strigă femeii:

— Ai grijă, cînd m'oiu întoarce să le găsească toate cu susul în jos, c'apoi să nu m'așteptați acasă, s'o luați pe deașuri.

— Du-te numai, du-te...

Încălțându-se, în dimineața asta nu era de glumit cu frigul. Ludovica îl dete în grijă Mărioarei să nu scape din ochi pe "vîlpea lui Triloiu" și nici pe "cotoroanța de bună-să".

După aceea porni în grabă spre sat, căci se temea să n'apuce Suciu a pleca de acasă. O ținu într-un suflet pînă acolo.

Văzîndu-l de departe, cu vacile la adăpat se bucură, gîndindu-se că "Dumnezeu draguțel și cu noi".

Suciu, nepotul Ludovicii, era un om între două vîrste, înalt cu fața strînată de vîrșat.

Își lăsase sîntătea prin America; țusea într-una praful negru al unei mine de cărbuni în care lucrase opt ani. Aduse, e drept, câteva zeci de mii, dar nu se prea vedea. În afară de scoperitul nou, pe casa veche, n'avea nimic nou curte, pîlîntul îl era stricat, fîntîna ruinată. Din două vaci bătrîne și o iapă figărită n'o mai scoate.

Îl bătușe Dumnezeu cu patru fete și o nevestă cît un hambar, care împrăștia cu șorțol cît ar fi adunat el cu ease boi.

Fiind om umblat și avînd și scrisoare frumose, notarul îl făcuse, la cancelaria comună, un "pic de plată" și îl punea cînd la scris, cînd la mînatul calilor. Mai mult la cai decît la scris, e drept. Dar omului îi era tot una, numai bani să pice.

— Bună dimineața mătușă, îi zise Ludovicii, văzînd-o că intră în curte.

— Să și sîntăte, Suciu! Da le adăpi?

— Adăp, că vreau să trimit sluga la Agrăbicu, după țigă. Să-mi apuce poata cea, că vine iarna. Dacă nu stau acasă pînă pornește, îl apucă amîna în ogradă.

— Strănu! tot străn rămîne, se jelui Ludovica, cu gîndul la necazul ei.

Suciu văzu că e supărată, cu năframa trasă pe ochi și grîind, suspină.

— Vrei să-mi spui ceva, mătușă?

— Aș vrea nepoate. Numai te-as ruga din tot sufletul să nu întinzi vorba, să se mai audă în sat; ne facem neamul de răs. (E drept că Urcănești, de cînd le mearge bine, nu se prea arătaseră neamuri cu ei; dar cînd li s'avea neamurile bogate, le țeră todeauna.) Se doară într-un colț și Ludovica îi spuse din fir în păr "pășăna" lor cu "dracul adus în casă cu carul cu patru boi și cu cate-rași".

— N'avea nici o grijă, mătușă. Ce să intabuleze locul pe el, trebuie să ducă certificat de la comună timbrat cu șaple lei și doi aviație. Și pînă-s eu în cancelarie, nu-l pupă. Îl spun eu lui domn notăreș cum stau treburile. Dacă fac lărmă înfundă temăia.

— Spune-i, dragul meu nepot. Să te țină Dumnezeu; că nici noi nu te-om uita...

Cînd se întoarse acasă, în Dealul Crucii, Ludovica se întîlni cu Valer. Merges spre sat îmbrăcat de a sîrătoare, cu ciocăreli noi și băta ghintuită. Cum dete ochii de mamă-sa, întoarse capul și începu să fluere o zicală de joc.

Pe Ludovica o ardea limba să-i spună una, de să-l uşure, dar nevenindu-i în minte, zise:

— De ce-l dragul mami, nu mă mai cunoști? Seta-ți-er ochii să nu mă mai cunoști!

Valer fluora mereu...

— Te duci după certificat să intabulezi locul lui tatăl tău pe roșia lui Triloiu!

— Du-te, că...

Dar Valer nu mai auzea; horea de răsuna notarul...

Ludovica se așeză pe marginea șutului, să se descul-te. Dealul era mare și ea venise repede. Era la prînz, dar

(Urmează pag. 8.)

soarele încă nu se arătase. Cerul era acoperit cu nori, la miază zi se înnoirise: semn de vânt. Forumbul sta drept, cu frunzele ude, ploștite, ca niște moșnegi cerșetori, care așteaptă pomană. Deasupra pădurii Căminului sbură o țară, încolo totul era tăcut, împietrit.

În sufletul femeii se revărsa liniștea de afară. Pe înecutul faptei reia își pierdea auzul, nu o mai împungea în suflet, o vedea ca pe oricare altă treabă omenească. Pe Ana o uitase și Valer era copilul ei, un copil ca toți copiii. De aceea face prostii împotriva părinților. Bătrânul cu Trăian erau la semănăt, ceilalți acasă și ea se întorcea din sat. Toate erau așa cum trebuia să fie.

Când se sfârșeau pânza norilor și se îli ochiul copilăros al soarelui, cuprinzând dintr-o ochire pământul cu bieții oameni, femeii îi venea să aștule iarba grasă din marginea drumului și îngenușchid în fața cerului înalt, să mulțumească Bunului Dumnezeu că toate le iartă și toate le îngăduie...

În preajma casei se opri, ascultând. Cineva cânta:

Măi bătăi! ochii tăi
Bine seamănă, cu ai mei
Da cum foz n'or semăna.
Când nu-i una ogradă,
Și fantana cu apa...

Cântă asta, își zise Ludovica, nenumindu-și nora. Eu umblu pe dealuri să desfac ce a înodată, în vreme ce ea stă pe cupruri și cântă de nu-i ajunge hotarul.

Femeia se întinse, supărarea cea grea, care i se ridicase de pe suflet pentru câteva clipe, o surprinse iar. Privirile îi se înecătoară, împietrită și necăjită intră în casă.

Ana răchinară. La intrarea soarelui nu numai că nu-și conținea cântecul, dar îi dăte drumul din toate biserile inimii.

Ludovica se împiedică în ciurul cu ghemu.

— Lasă-le căzătură bătrână, că nu le-ai lăsat tu cu neamul tău de sărăntoci.

Ludovica o apucă de coște, trăgând-o jos. Ana începu să-i care la pumnii în bură, unde se nimerise.

După ce se săturară de bătăi, Ana scărmanată, căci Ludovica era tare ca un bărbat, fugi afară și începu să strige cât o lua gura:

— Tuleai, oameni buni! Cine m'aude, cine nu m'aude, sărăci că m'a omorât scroafa lui Urcan! Tuleai, cine m'aude, cine nu m'aude!

— Soacă! nici nu ieșise afară, dar ea voia să aibă măr-turie că a bătut-o și s'o câștigă la judecată.

Ludovica se repezise în odaie de către drum, unde erau hainele Anei și, pe ferestre, arunca afară perini, cearcen-furi cu flori, fete de masă și ce-i cădea sub mână.

Un convoi întârziat de căruțe, în drum spre târg, se opri să se uite "la comedie".

— Uite, mă, aici e ospăț, zise cel din căruța dintâi.

— Ludovica e tuzul de băla și Ana mireasa.

— Asta-i fata lui Trăilou, săracul. Gazda a mare...

— S'o întâlnit două găzdări și se bat în capete ca mun-șii din povești.

— Mână să meargă, mă, strigă o femeie din căruța din urmă. Ce v'ăți opriți! Astea nu se bat, că n'au ce le tre-bue, dar nu-și încep în piele. N'am să le cășec cu. Mână, mână!

Anel, după ce îi văzu cine-a, îi fu rusine și se retrase în dosul casei. Făcându-și socoteala că hainele le-a strânge de pe afară, cine le-a aruncat, se îmbrobodi înaintea-și femeie supărată ce era-și porni peste hotar, la ai ei.

Mergând printre cucuruzi, îi era necaz nu atât pe soa-cră, "care-i rea și cu stropală ca nimeni alta, o știu doar nouă stă", cât îi era ciudă pe "mulălu de Valer, de-și pierde brăncăru din cioareci și nu-și știe apăra ne-vasta".

Cum ajunse acasă, nu zise nimic către mamă-sa, o bă-trână schioapă și risipă, care da la pui de mâncare, di-naintea ușii, neckându-se pe un prăpădit de cocoș" de

URCAN BATRANUL

nu-i vrednic numai să-i tai capul", ei se așeză pe tărnaț plângând.

— Ce-i draga mamii?

— Ana își șterse ochii cu colțul năfrâmii.

— Ce-i cu tine? Doar n'ai pățit ceva!

— M'o tăpat dela casă.

— Cine? Doamne nu mă lăsa.

— Ludovica, cine să mă lăsa.

Bătrâna se întoarse cu fața spre răsărit; își ridicase mâinile spre soare și pe cea cu băta, de aceea trupul îi stă înclinat puțin, cum era schioapă-și se puză pe bleste-me de se speriară norii.

— Așa mi trebuie, zicea Ana. Nu m'am mărît cu cine mi-a plăcut, n'am dus după a lui Urcan, ca să vă fac pe plac. Ați zis că-i fecior de răzda. Amu mi-o aruncat că-zătura hainele din casă, toate-s împrăștiat prin ogradă.

— Ptiu! Asta nu s'a mai întâmplat de când e neamul lui Trăilou. Ptiu, că n'oiu întâlni-o eu odată în uliță. Că știu că nu mă mai uită cât trăiește. Da Valer unde-a fost?

— Stă pe pod și sculpă în apă. Unde să fie: bate câinii satului pe la cancelarie.

— Ana își șterse iar ochii.

— Amu nu te mai necăie, draga mamii și nu plânge.

Toată fapta își are răsplata. Este lege, sănt potărăsari.

— Da-i în mamă minunil.

— Nu mai de un lucru mi-e, zise bătrâna neluând-o în seamă: hainele tale. Spui că-s împrăștiat pe afară. Le poate ploua și se pot face nimică. Să meargă sluga cu carul după ele; calul nu-i acară. Tatăl tău e la Luduș.

— Meargă, nu meargă, tot una mi-e. Pentru mine pu-trească acolo; știu că n'am avut nici un folos de ele.

Sluga-toemai sosește cu un car de otavă-n nepot de al lui Trăilou, rău și nesculțitor, prinse patru boi la jug și porni cu mare zăry, luând cu el pe un copil ca de vreo nouă ani, pripăsit pe la el.

După ce scoase carul în drum, opri boii și trimise co-pilul înapoi, după clopote.

Bătrâna crezu că au ulțat ceva și, șontăc, șontăc, se îndreptă spre poartă.

— Ce-i mă?

— A zis tetea să ne dați clopotele de pe boi, că așa se duce după mirasă.

— Du-te, du-te în câte zile ai crescut. Să nu-ți dau eu clopote de să se mire lumea și țara de tine.

La poartă, în liniștea câmpului, răsună râsul larg al slugii celei mari, care, stând pe ceglă, se uita să vadă cum va ieși treaba...

...

Notarul ungur, mare vânător și cunoscător de vinuri, își făcea datoria după moda veche, ungurească. În no-tariatul lui erau numai doi domni, unul în cer pe care îl chema adesea de mărturie și altul pe pământ, care era el, notarul. E drept că de când lumea asta nouă, cu "de-mocrația", când deputatul, venind în sat, da întâi mâna cu porcarul și apoi cu primarul și cu popa, se simțea ade-sea stingher în drepturi și nu odată primise, pentru pur-tarea-i, aspre muștrăni din partea șefilor. Cu toate astea el o ținea așa cum o apucase.

Altcum era om drept și pentru asta, oamenii de ome-nie îl iubeau. Revoltat împotriva lumii asteia care e tot mai rea-mai avea numai doi ani până să lăsa la pensie-se infurie cumplit, când îi ajunse la ureche vestea trebu-rilor lui Valer.

— Venit după certificat, îi zise el, în loc să-i răspundă la salut. Furi pe tată-to.

— Apoi, dacă-i vorba, înșea spune.

— Ce vorbă! Ieși afară! Mănten vine aici Ana.

— Trebuia să-mi dai.

— De afară porcu! Asta, zise el către sora, nu.

— Boldi! la Valer. Hol! az! Isten pus bata aia sa din loc. Mănten!

Se aplecă sub masă și caute băta cu cap de la Socu, în vremea asta, îi făcu lui Valer semn să se afie.

Afară îi pâră rău lui Valer. Trebuia să stea și să fi eutezat să-l lovească notarul, să-i fi pleșnit el de mănecăscă, de să-și adune dinții de pe jos. Topon...

— Bine că nu l-a văzut nimeni ce repede a ieșit pe ușă.

Acum încotro? Acasă n'avea cu cine să se afie pe bătrânul Urcan "e prost ca oala" credea el. Ana e muier. Tot acotindu-se, ieși din sat și se trim...

— Cioarele îi duc spre soorul său, Trăilou.

— Acolo dote peste Ana. Când auzi dela soacră, că oțărâtă rău și ea și numai în pule de grăia, că m...

— A lungat nevasta, aruncându-i din casă hainele puse pe o sodală că aceea. Îndată se și porni a se la muștră mama.

— Noroc că nimeri Trăilou, bătrânul.

— Stați pe loc, fătu meu, le zise el, aflând deșpu...

— vorba. Să nu dați cu băta în bătă și să vă strop...

— mai tare. Dacă vă țineți gura, cum ne a fost ne...

— nu se afla nimic, era bine. Bătrânul murea azi, mai...

— apoi paste murgule iarba verde; locul era al voinț...

— stați pe loc. Mergeți acasă și vă împacăți. Că de pe...

— în locul Anei am dus la lege pe sora ei, că băta p...

— în mintea copiilor și a mai băut și vinăre, ne îndoa...

— toți și nu ne scăpăm cu cât loc avem. Așa! Altera...

— de făcut.

— Bătrânul, un lungan slab, cu nasul adus puțin, a...

— veste, își începuse clanciană, acum patrulea de m...

— două linguri de lemn și un blid de pamânt și n'a...

— știut să dea unde trebuie, la solgăbirăi și "alți câni...

— mari"; acum jugărele lui treceau de aută. Și acot...

— drept că în toată Cămpia nu era avocat ori tâlhar,...

— să cunoască mai bine decât el porțile dintre lei, pe...

— se strecoară omul când e străns cu dreptate.

— Acum, cu muierile, treaba mergea anevoie. Ana m...

— să se mai întoarcă, apunând că mai bine se spânz...

— cât să mai mănăce mămăligă dintr-o oală cu Urcan...

— Valer se apucă mâne de clădit casă. Era satul și se...

— slugărit.

— Trăilou le aduse însă temnița atât de aproape, că le...

— rii se speriară. Pe la apusul soarelui, amândoi, pe...

— ca două curci, se întoarseră acasă cu gând de im...

— Ludovica era înduioșată. Într-una din zilele urm...

— îi spunea lui Simion:

— "Vezi, vezi. Ce-i al tău rămâne; sângele apă m...

— face. Nici Ana nu-i așa de rea, dar sănt tineri și pro...

— Mai de nimica-s bătrânii că s'au luat după gura lor...

— tă vina o poartă ei.

— În casa Urcăneștilor era acum pace deplină. Dum...

— merseră cu toții la biserică. Unde, alături de cucur...

— loiu, Simion, îmbrăcat cu colcoș cu pene mărginate...

— trecu în frunte, scoase burta în afară și dormi în pa...

— re până la sfârșitul liturghiei, cum se cuvenea să o...

— o gazdă bună ca el.

PAVEL DUTU

Pavel Dan s'a născut în satul Trăilou de Sus (Trăilou în județul Turda, în ziua de 21 August 1907 și a murit la 2 August, 1937, la Cluj). Talentul lui robust nu a avut vreme să se dezvolte. A publicat năuvel în revistele delene și le Gândirea. Toate aceste năuvel au fost stoc în volumul "Urcan bătrânul" publicat de Fundația literară și ară "Regele Carol", din care am publicat năuvel de față. "Carpații" vor mai reproduce și alte năuvel din acest volum și eventual îi vor reedita.

POEZII

de ION TOLESCU

Haiducul

Piercea'n vâi, se ridica'n muncile
Pe cărări în sus spre Turnu Roș,
Jabal plin de plumburi și oțele,
Finta prinaș'n pîdieci la cocoș.

Tundră'n vînt și cușma pe-o sprănceană,
Ochiul fîntînă codru'n tuncos,
Fumul la chimbr pe sub pulpană
Prins în toarta cornului de os.

Ni-a sunat din corn prelung haiducul
Depe vârful muntelui spre cer...
Răsunară Măndrele, Burducul,
Codrii până'n Porțile de Pier.

Și fantăni adănci că răsunară
Depe urmă-i rînduino oștiri,
Svon din gură'n gură peste țară
Venise dinapre flu din Vladimiri.

Fat Frumos din codri

Când au venit apostoli la Geți în Carpați
Zicând ca să împartă duh le-impărești,
Au aflat în codri pe Fat Frumos
Că născut de el cunoștea pe Cristos.

Spanen că-i, cunosște din tot tărâmul
Cum cunoștea pulbera drumul,
Din tot tărâmul, din toate vremurile
Cum cunoștea pământul cutremurii.

În țara lui verde, iconă vie,
Crescea anafura pe câmpie
Și lacrima Dunării-i era aiasmă
Și fruntea Rarăului catapeteasmă.

Și i-au fost spus apostoli să facă minuni
Și ei turna cu vin peste gropi de străbuni;
Le-a aprinsă lumânări și tămădie
Și le-a pus colivă în căpătăie.

Și parcă l-ar fi prins în cer cu peceți,
C'au pogorât și'n el alunci două vieți;
Și când li stinge moartea ca pe-o fâclie
Îl tot aprindea o pasăre cu apă vie.

Așa trecea el cu chipul prin viață,
Pentru a noastră schimbare la față,
Ca sămănta ce putregește-n ogoare
Să dăruiască pământului floare.



Și-așa-și pierdea'n codri urmele vieții
Ca luceafărul dimineții
Ce și-a făcut din cerul zilei vestmânt
Pentru regina nopții depe pământ.

Padurile

Aninatu-mi-am ochii pe-o stea rugă
Și te-am auzit, tată, goptindu-mi din
Imi spui c'ar fi fost urât să te la
Inima pădurilor lângă ea.

Cât să fi fost pe vremea aceea de m
C'aveam mâne plină de pietre și p

Pădurile mai poartă și astăzi în sco
Numele celui ce se lusa cu cămin la

Aninatu-mi-am ochii pe-o stea din d
Și te-am auzit, prăvălăte corn de

Imi strigi că'n bruma anilor tăi
Încărunțiră pădurile'n vâi

Încărunțiră pădurile'n munte
De tinerețe tale cărunte...
Pădurile care și astăzi se-nchină
Cu mâinile tale la rădăcină.

Ion Tolescu

STEFAN LUCHIAN

de VIRGIL CIOFLEC*

după Unirea lui Cuza-Vodă, mulți moldoveni înflăcă-
se căsătoreau cu românce de peste Milcov. Printre
cele cunoscute romantic, încheiate după 1869, este și
cea a comandantului de piotă Dimitrie Luchian cu Ele-
na Kinaescu, fiica unui gospodar cu vază din județul

comita.
maiorul, fire intransigentă și dreaptă, cu cărți vechi de
măce, când fratele stăpânirii au trecut în alte mâini,
de margine, refuză să depună jurământul de credință,
une și el ca Evangelistul: "Nu pot sluji la doi stăpâni
dăstă". A făcut-o ostaras Luchian din devotament, ju-
cat de vremurile în care trăia, și, mai cu seamă din
vostă amicitie către Domnitorul țării cu care se cunoș-

te de aproape din garnizoana Galați.
comuna Stefănești, așezare de răzeși la Prut, în ți-
niarșii Botosanilor, se naște Ștefan, cel dintâiu copil, la
17 ianuarie 1868. Când maiorul, pensionar, de multă vre-
me bolnav, moare în București, în timpul războiului nos-
tru pentru independență, în vârstă de 52 de ani, Ștefan,
copil de mai târziu, avea nouă ani.

linstea mahmudiei cu obiceiuri din vechime, sub ocro-
ta unei mame blânde, în casa bătrânească din ulița
10, Soare, acoperită cu olane și cu mizandree ruginite
antice, strălucind petrece Luchian copilăria. Isprăvește cla-
r, de primărie la școala din Tabaci și neștearsă îi rămă-
ni, de amintirea dascălului de modă veche, cu mare dra-
ma de pentru copii. Duminicile se plimbau pe margi-
nar, pe crășului pe lângă elestaie. Seceau tolanți pe iarbă,
pe ușa florii, îl învăța numele gâgânilor. Se îndoaia
alia pe lac, pe deasupra sburau rațe sălbatice. Când
nu era încă se prefira în depărtare și se lăsa seara, ți-
rura adu-l de mână se întorceau acasă.

protestul cu barba albă de la Sfântul Ștefan venea în fie-
nă schimbă cu cartea la subțioară, învalită în patrafrin.
Ștefanian. Îi avea în ochi de bine. Și fiindcă nu
a tăia ca ceilalți copii în obrazul sfinției sale de cucuiul
e prună pe care părintele îl avea drept în frunte, îl
părea să tragă clopotul la slujba de Duminică. "Când mă
tăia eram în curtea bisericii cu băieții. La praznice, în
peni eram nelipsit și doar aveam ca mănca acasă,
no roseam a prescură slujită dela o poartă."

preaștrii primăvară, Iarna din curtea bisericii se potol-
e. Tăia, copiii se împrăștie care încotro. Unul singur rămă-
pe lăsat. Ușa bisericii sta deschisă. Parachiserul
miminde sfenicul, îl pune înaintea. Precistii și își face
dă ține. Săgete de aur se strecoară prin ferestrele lunguite
e înguste. E o odihnă dulce pe care pentru întâia oară
cunoaște copilul. Și cum sta jos cu mâinile în poală,
o ține cum stau pe gânduri copiii, privind cununa de raze
de soare, Luchian a prima să deslușească ce este fru-

cul.
DA! Totu, absurdul, nu era joc să nu-l știe și la toate era
găsit. "Nebuni câte poftesc! Iarna stam la gura sobii
măști pe se făceau obraji ca para focului, și zbughi-o
măști, băgam capul în zăpadă să-mi iasă tiparul. Așa am
ști și fiind bolnav de vărsat, de mi-a rămas fața
ca o țigă."

reduc se adunau musafirii la sindrofie, se trăgea în foto-
dă, tinuși dela fereastră, sorbea chipurile de prin cărți.
Zăpăz avea șapte ani, tot uitându-se la figurile colorate
e pe fașnetă unui italian, s'a ținut după el până se s'a
lăsat. Fiindcă în loc să învețe își pierdea vremea cu
"măngălituri", ai casei îl țineau de rău. Seara, aștepta
și se astămpărau toți; într'un colț de masă se
ronda o lumină sfioasă. Cu răbdarea pe care o au unii
copii, pentru cine știe a câteia oară făcea uitătura crun-

un ostaras mai mult, cu deaslea l-au înscris la școala fiilor
de militari. La toate întrebările examinerilor și chiar
la cea sacramentală "spune ce știi", Luchian n'a vrut să
deschidă gura. S'a înscris singur la școala de Belle arti,
pe atunci în localul Universității. Școala noastră de pic-
tură era și pe acea vreme destul de bine cercetată, își
avea rețeta ei școlară, procedeele ei mecanice. În atmos-
fera de atelier, vesel, fără griji, își dă osteneala să facă
ceva. Luchian urma în același timp și clasa de flaut dela



Stefan Luchian (Auto portret).

Conservator. În avântul tinereții, cu mari speranțe de
viitor, nu lipseau nici uneltirile împotriva Direcției, ur-
zite pe movila din Cismigiu. Teodor Aman, director plin
de demnitate și având cu elevii o purtare nu se poate
mai bună, le da întotdeauna sfaturi Luchian le asculta,
dar nu-și lua ochii dela Grigorescu pe care profesorii
școlii îl socoteau ca pe un diletant. Îi urmărește expo-
zițiile cu înfocare și cea din strada Regală, aranjată cu
plante, covoare persiene, vase de China, în care a fost
expus în fața unei oglinzi cât peretele de mare, întâia
oară Smărdanul, o ținea minte cu predilecție. Ceasuri
întregi stă înaintea pânzelor lui și când vine în atelierul
școlii, spre marea indignare a profesorilor, lucrează. În
felul lui Grigorescu-lucru interzis căci profesorii spuneau:
"Cine se la după Grigorescu, ca el are să ajungă, un
amator".

În 1889 termină școala și obține medalia de bronz la
Cap de expresie și Studiu după natură. Școala oricât de
inutilă s'ar părea că este, pentru cel care a făcut-o e un
merit. Nerăbdarea de a vedea cât mai de grabă pânzele
maestrilor, vestile pe care le primea dela camarazi mai
vechi plecați înaintea lui, poate vreo scrisoare cu slova
măruntică și furisată îl hotărăsc și în toamna aceluiaș
an, pleacă.

Înalt, bine legat, cu privirea aprinsă, deschis la vorbă,
în mână totdeauna o carte, făcând și citind versuri,
romantic, îl regăsim insera la Academia din München.
Aci, o rentă personală îl înlesnește traiul. Sărguitor, ca
să poată înțelege pictura, ca să-și apropie o viziune,
copiază. Sfânta Fecioară a lui Rembrandt învaluită în
acea divină lumină aurie, Prea-Curata cu sânul gol o
face Luchian în 1890. Nu îndestul de pregătit ca să poată
pătrunde pe un Rembrandt, împins de o răvnă lăuntrică,
se simte atras de genul lui misterios. Valorile acelea de
clar-obscur, lumina mai ales, îl turbură și îi umple sufletul:
"Când îl copiam simțeam că mă înalt".

Făce o copie cu multe calități de supletă și de culoare
și după Madona lui Correggio. Tot lumina îl atrage, în-
țeleasă însă de maestrul din Parma ca o găteală a vieții.
Mult nu zăbovește Luchian la München: abia trei tri-
mestre. În primăvara anului 1891 e la Paris. Școala cu
desenul ei uniform, cu culoarea ei peste tot locuri aceeași,
cu tehnica maestrilor de altă dată, decăzută, Luchian dela
început o ocultește. Școala lui e Luvru. Furtunatului De-
lacroix, cu facultățile lui magistrale de culoare, natura-
lizmul lui Courbet, îl impresionează puternic. Cercetând
muzeele și expozițiile particulare, stătea prețioase re-
velațiuni, îl fac să nu știe deocamdată pe care maestrul să-l
aleasă. Iar pe Cézanne, cu care mai târziu, pe căi deose-
bite, a trebuit să se întâlnească, Luchian îl cunoaște prea
puțin.

Fără o prea mare rănduială și fără a lucra din raspu-
teri, Luchian vine cu oarecare regularitate la atelierul
lui Julien din Faubourg Saint-Denis unde mai sunt
și alți colegi din țară. Învățătură, atât cât putea să-l
învețe un profesor, stă. Când camaradul său mai mare
în vârstă, pictorul S. B. propune să expună la Salon, Lu-

chian cu inteligența lui naturală, răspunde: "Noi am
venit să învățăm; când om și ceva nou, atunci să ară-
tăm și altora... până atunci hai să bem o bere".

Educația artistică Luchian și-o face în Franța. Este
ușor de înțeles că mediul Parisului are asupra lui o mare
influență. În trei ani, cât a stat la Paris, personalitatea
lui nu este încă formată, dar aci a primit înăuntrii în
armonie cu însușirile lui firești, care la chip hotărât
au determinat mai târziu desigur direcțiunea lui de artist.

În 1893 vești triste îl cheamă în țară. În loc să vină
trufas, cu maniera unui pictor luată desăgă, nu aduce
decât copii. Cât a trăia a păstrat în inimă credința: "Cine
nu iubeste pe oameni nu poate admira natura. Drumul
pe care apucăm, el ni-l arată".

În primele luni dela soție, după moartea mamei sale,
se împarte averea părintească. Cel însărcinat cu plasă-
mentul banilor din partea ce i se cuvine, face operațiuni
cu totul păgubitoare pentru artist; Luchian fără să vrea
se găsește proprietarul unei vile la Sosea. "Pe vremea
aia la Sosea te mâncau lupii și dacă uitai să-ți cumperi
chibrituri, toată noaptea seceai pe întuneric". Din pri-
mul an casa pe care o primise cu datorii, se vinde la
mezat: "Mam ales cu praful de pe tobă". Pus la cale,
încearcă un proces. Cum soarta proceselor nu o poate
cunoaște nimeni dinainte, îl pierde. La câțiva ani se des-
chide altă moștenire la care are și Luchian drept. Aproa-
pe un necunoscut îi cere împrumut banii moștenirii. Pînă-
du-i greu să nu-l ajute, își pierde și acest avuț. "Ca
să nu mai mă plimb prin belele, mam lipsit".

Într-o scurtă vreme din toată starea lui s'a ales cu
întâmplări hazlii și ridicole pe care Babocul (așa-i spu-
neau intimitii lui Luchian), le istorisea cu un neîntrecut
umor. Cu un nume cunoscut numai într'un cerc restrâns,
ca să-și puie zilele la adăpost, se hotărăște să intre în
învățămant. În 1894, la concursul pentru ocuparea ca-
tedrei de pictură dela Școala de Arte din Iași printre
candidați este și Luchian. Dela întâia probă se retrage
și înainteașă ministerului o protestare, or mai bine zis o
apostrofa.

Se reîntoarce la București și prin Ion Cămpineanu,
bunul prieten al lui Grigorescu, pe care Luchian îl cu-
noaște, dobândește să lucreze pentru salonul unui va-
por românesc care făcea curse la Constanța și două
peisaje și cel mai târziu în zece zile să le și aducă.

În 1895, se face a doua expoziție a Salonului oficial.
Cu acest prilej, vechiul conflict al lui cu membrii comi-
sionii de admnere se re deschide. Valva pe care o stârnise
la Paris ruperea unui grup de combatanți din vechia So-
cietate a artiștilor francezi și constituirea lor într-o nouă
tabără cu refugiu la Champ de Mars, străbătute toate
cercurile. Vestea nu că o adusesse la noi Luchian, dar el
era partizanul cel mai dărz și luptei până la sfârșit. Se
pune în capul nemulțumirilor, organizează mișcarea și
împreună cu un comitet din care făceau parte publiciști
diferiți, oameni politici, proclamă independența. Expoziția
oficială era în Palatul Ateneului. Peste drum se deschide
Salonul artiștilor independenți. Mare febrerie printre
artiști, articole prin presă, caricaturi injurioase. Din spir-
it de răsvăritie și din această hărtă cu oficialitatea a
luat mai târziu flintă publicația *Ileam*, care a organizat
și expoziții artistice la care au participat și pictori străini
cunoscuți. Luchian face coperta revistei: un cap tânăr
de față împodobit cu flori, primăvara care surâde ar-
tiștilor. Cu toată existența ei trecătoare, revista înseam-
nă o dată.

Artiștii făceau agitația, își arătau cu sgomoc nemul-
țumirea și în urmă se constată că vina este a tuturor



Flori

și că răul e prea înrădăcinat. Singura scăpare pe atunci
era visteria Statului, cu firmița ei de ajutor cu zăbavă
și cu umilintă dobândită. "Fără să fiu un client al mi-
nisterelor n'am dus ca omul bolnav, îndreptat de alții".
Îl primește pe el și pe Artachino, secretarul general
Laurian. Cum i-a văzut le-a întina mâinile: "A, pictori,
n'aveți de lucru, vreți să zugrăviți biserica din Pucești".
Au făcut zugrăveala care în urmă s'a țera de plozi, iar
banii i-au luat cu țărâta.

Luchian deși lucrează, cu mare greutate poate vinde
din când în când câte o bucată pe preț de nimic. Face

(Urmează pag. 10.)



Moș Niculae.

la lui Tepeș, barba și căștanul de samur al lui Matei,
trăscut și căciula la o parte, buzduganul cu colți as-
tuși a strasnicului Vasile Lupu. Auzea des pomenindu-
se cu mustrare că seamănă cu boier Andrei. Printre
școlii din partea latăului găsim pe acest original boier
de la praznice, sugrav de biserică, care mănâta de cotlele unui
țigău pe schimbăcios, rătăcește cu oala de ropșci la
pocotul satele sacrate din partea de de sus a Moldovei,
la Sfântul Sava, în condicile lăcușii se poate ceti că
Luchian la desen era cel dintâiu,
și cum, părinții stau mai întotdeauna împotriva incli-
nărilor firești ale copiilor, Luchian trebuia să dea patriei

STEFAN LUCHIAN

c expoziție într-o prăvălie rămasă goală pe lângă Calea Victoriei, și la sfârșit, cu să-și poartă plăți chirie, vinde în tablou cu o mie de lei, plătiți și acela nu dăruiește. Când se construiește localul funcționarilor publici, Luchian face frontispiciul.

Tot împreună cu pictorul Artachino execută, în 1898, picturile bisericii din Alexandria, Sfântul Alexandru, după schițele în stilul Curții de Argeș, luate la fața locului. "Cele câteva luni cât am stat a fost un chin; am dus-o numai în anchetă. Duminica venea opoziția să controleze câtă stăruie am mai lucrat, și măsura cu bățul. Ne găsesc vînă că nu punem poleială adevărată; se ducea cu ea pe degete în piață: poftim, asta e aur! După alte toate, ne-a trăsnit și biserica. Săptămă, am căzut de pe scări, era să rămân schilod." Cu lot soarel de reclamații, el-a lăsat tovarășul să se descurce cum o ști, cu stavroforii, cu sechelarii, cu episcopii, "și mi-am luat lumea în cap".

În tot acest timp o duce greu, la bani cu cârmă, până când senatorii Miltani, în calitate de episcop, îi propune lui Artachino să-și mai găsească un tovarăș și împreună să zugrăvească biserica Brezoiului, cu tramul Sfânta Treime, din București. Bani se strângeau cu anevoie. Treime, din București, era aproape goală, și dacă un negustor din podul Barbuțului n-ar fi venit în ajutorul Bucureștenilor cu o danie de șapte mii de lei, biserica ar fi rămas neîmpăvântă. Din suma asta plătesc pictorii schelele, lucrările, materialul și lucrează și ei amândoi opt luni. La sfârșit a venit donatorul să cinstească cu mâna lui meșterii după obiceiul ce se mai păstra. Sunt prea mulțumit, a zis, și a dat pictorii câte 40 de lei. Prevenit de părintele Nifon să-și primească, Luchian a luat bacșii, și cu palaria în mână, amerit, în fața tuturor, i-a dat prin barbă. "Și fim în stil", a adăugat el.

Nu încapă îndoielă că numai împrejurările îi fac zugrav de biserică. Lucrând la cele din Tulcea, Alexandria și București, pictorul face mai mult exercițiu de dibăcie, "și dregă mâna". În aceste zugrăviri găsim un sentiment de pictate, care însă nu se poate concentra în scene dramatice de adâncă simțire creștinească. Pictura bisericească a lui Luchian este o prelucrare a stilului neo-bizantin, iar pe alocurea, în avântul lucrului, mâna mai sloboadă găsește tonalități plăcute, penelul lasă ici și cînta note personale. "Am fugit dela început de bălănturi; ne-am ferit să facem sorcove. Aveam grijă să ținem totu într-o vedere de ansamblu."

Multă vreme Luchian a crezut că numai dela igrasii bisericești, când ore întregi era nevoit să stea sus pe schele cu capul pe spate, de-l sufla vîntul din toate părțile, i se trage toată boala lui. De mult nu se mai simțea bine. Cîndu-l fără pricepere la început, răul se incubase cu încetul. Doctori i dau povești pe care nu le ascultă. Trupul lui rănjos rezistă până ce boala îl îndoale. În 1902, scrie cu mîna străină, din spital: "Astăzi m'am dat jos din pat și am făcut o cursă de rezistență până la ușă."

Cînd a ieșit din cură, după șapte luni, încovoiat în băl, cu capul acufundat între umeri, abia lei țara piciorare greie. Ca o acvilită povăruia privă cu apăsă în jurul lui: "Știu unde mă aflu și parcă sunt răcit".

Rămase de isbeliste, puterile nu-i mai ajutau să lucreze decât prea puțin și cu mare greutate. Pierdută sănătatea, încep descurajarea, oasurile de îndoială. Singur, abătut, isia foarte rar din casă. Sta la o bătrână în strada Popa-Tatu în camera mobilată: "Eu în fiecare lună fac focul în altă vatră".

Cu o sfortare se reculege, prinde inimă și la hotărîrea să se ducă la țară. Scrie cu data de 2 August 1903: "Îți scriu aceste rânduri din gara de Nord. Sunt grăbit, bagajii am mult, bilețul nebuș și pe nimeni să mă ajute. Aș fi vrut să-ți scriu mai multe, dar în minutul acesta nu tin de unde să le iau. Albulescu mi dă tarcoale, țahul mi numără restul, hamului mi pofteste".

Ajunsa la Filipești de pădure, scrie: "Sunt aici de zece

"M'am schimbat mult de cînd ne-am despărțit. Sunt mai puțin melancolic și larău un nou dor de viață a născut în sufletul meu oboșit. Azi și uitat să-ți spun că stau aici la o verigă, vîntoasă și blîndă, un tip de adevărată româncă și care mă îngrijește mai bine ca o soră. Fără îndoială că asta a contribuit mult ca să ies din moacă în care căzusem". Iar pe pagina care urmează: "Am avut și poartă de lucru. O să vezi și tu câte schițe am făcut aici și fără să mă laud mai toate bunele. Regăsim aceleasi epitele cînd este vorba de lucruri de ale lui, "achițe", "bunicele".

Vine Ioanna. "Zilele trec repede și inima mi se strînge cînd mă gîndesc că peste câteva zile trebuie să plec la București".



Tufănele în uleică.

Cu lucrări mai vechi, cu cele pe care le-a făcut la Govaia înainte de a se duce la Filipești, Luchian pregătise expoziția din toamna anului 1903. I-a urmat apoi alta în 1905, în rotunda Ateneului. Singurul lui cumpărător a fost Grigoreanu. Ca să încurajeze Societatea Ateneului, fundul nu vînduse nimic și nu putea plăti locația sălii, lasă amanet în chier mâinile Președintelui un tablou intitulat *Vecheul meu atelier*. Atunci nu fost expuse *Spatele de femeie*, cu reflexe sîdite, *Femeie la oglindă*, *Răchitele* învaluite în ceață aurie, *Sălcie* de la Chișinau, *Peisagiul cu pomi tineri* risipiți pe paște ca un buchet împrăștiat, și *Tufănele în uleică* despre care Luchian spunea: "Fîndcă sunt de la noi, le stă frumos într-o oală făcută tot de noi". Pânza aceasta a fost expusă la expoziția internațională din 1905 la München, apoi cerută în 1906 să figureze la Hamburg.

În anii din urmă, după expoziția din 1907, cînd a expus 40 de pânze, iubitorii de artă s'au ocupat mai de aproape de Luchian. Începu să se știe mai mult din auzite, că Luchian este un artist mare, că este bolnav, că nu mai poate ieși din casă. Se mai vorbea iarăși că, numai de cînd e bolnav a început să lucreze atât de frumos, instinctul celor mulți arareori se înalță: cu adevărat suferința a fost colaboratoare cea mai statornică a lui. Ea a contribuit mult ca accentele lui de durere să fie atât de afăgătoare.

Aceste public care îl dezaprobau, acum era cu el și această îndură l-a procurat în ultimul timp al vieții mîngăierea că înfrîngă a început să fie apreciat.

Astăzi pânze de-ale lui, vechi, sunt căutate cu deosebit interes, și a trebuit să treacă atîția ani ca neîncrederea să se împrăstie și opera lui îndrăgnea și sinceră să fie înțeleasă.

Artistul este atât de strîns legat de întreaga lui operă, încât lăsându-l la o parte, am fi săvîșit o greșală. Nu cunoșc artist a cărui viață suferințasă să fie mai frumoasă, nu cunoșc minte mai limpede și mai atrăgătoare. O, această crudă împiditate a lui Luchian pe care mulți n'au putut-o gusta!

Ca o ploasă amintire, cu modeste puteri, am încercat să dau o parte din ceea ce reprezintă activitatea lui picturală plină de spontaneitate. Ori cât de împărțite ar ști că nu există operă de artă, dacă sentimentul uman care ar fi procedeu de realizare. Din acest punct de privire, Luchian este incomparabil.

În pictura românească îl reprezintă o constință. Moare în 1910, în alunul sfîntilor Petru și Pavel, în vîrstă de 67 de ani.

Luchian a fost puțin cunoscut. De lumina aceea scînd-teloare a pînzelor lui, publicului i-a fost parcă teamă

să se apropie, a sovîit și răsplata abia tîrziu acordată artistului.

În izolarea pe care i-o impune o boală neferică, face toate sacrificiile numai ca să poată lucra, la o nediscutată maturitate: este om mai original și individualitate artistică a noastră.

Frînt în două, fără nici o lînguire, înfrîngutul lui de suferință, sîrac, pîrăsit, din durerile mîntare a sufletului, se zămislește splendorul.

Luchian nu există decît declin. Convinș că nu se înseamnă, ne domină cu privirea lui pătrunzătoare, maestrul, Luchian introduce în pictura lui o

pentru adevăr, o sinceritate în exprimarea intensitate de sentiment pe care Grigoreanu nu decât în câteva din neîntrecutele lui peisaje.

Frumosul lui Luchian pornește dela bunul simț, necesarul favor vesnic prosperat al naturii.

De pitorescul panoramic atât de lesne de găsit, de antipictural nu face nicodată uz. În imaginație nu se amestecă nici o idee din domeniul literaturii: Luchian este numai pictor. Alege ceea ce însemnă ori și cul, un peisaj, o floare, câteva intr-un tiner, o mîna de legume, un portret, un om trece-modele de toate zilele, anonime și eterne, "cum o vedem". Ideala artistului și-l găsește în realitate. Pentru el nu există decât o singură poezie: poezia vîrului.

Fără a încerca o analiză amănunțită a fiecărei în parte, și fără a supune activitatea artistică a Luchian la o împărțire pe epoci după procedeele pe care le-a întrebunțat, privind opera lui în întreg, putem constata că toată este străbătută de aceeași simțire ce nu se poate divide. Din totalitatea tei opere se desprinde personalitatea artistului cu tălile ei de sinceritate și de lirism. Și dacă în sur general, mare parte din tablourile lui Luchian mîna între ele, e că sunt pătrunse toate de aceeași, emoție pe care pictorul a păstrat-o tot timpul fața naturii, până în clipa tragică cînd puterile pîrăsit. Această asemănare a unui tablou cu altul, loc să fie o notă repetată, nu e decât același sentiment pe care pictorul îl pune în fiecare din pânzele sale stilul lui Luchian.

După ce școala cu rutina ei a fost lăsată de o schimbare în lucrările stîngaci executate din primele, cepturi, se poate observa la Luchian o tendință de simplificare. Acest dar de o simplifica, atât de prețioasă, caracteristica originalității lui și dovada sensibilității patetice. Ar fo o greșală să credem că a ajuns acvîrdată; ce muncă imensă de eliminare! Fără a nimic și fără a exagera, permanența preocupare de lucrurilor, cât mai credincios înfrățirea lor cea normală, a făcut ca Luchian să poată ajunge la o însușire de o simplifica. Această manifestare nu tată privită la început ca o exagerare, ca un capriciu artist în căutarea unui procedeu tehnic, nu era c energica expresie concentrată a unui intens sentiment pictural.

În peisajele lui Luchian, fiecare cu atmosfera amănuntele dispar natura e redată în indicații și 2 fundamentale. Cu masse modelate care se succed cu ceri nesimțite între ele, fără o perspectivă adâncă, pe lele se desfașoară mai mult pe un singur plan. A Luchian obține armonia generală și tablourile lui cu o lumină calmă și egală, o liniște senină pe care vîntul înaltăm decât în natură în acest echilibru, cu mîntă stîntă alăcutit, se vede și mai bine frumusețea naturii peisajului. Fîndcă peisajele lui sunt lipsite de pînjaje și cum în ele numai arareori se mișcă și



Spălătoreasa.

fîntie. S'ar părea că aceste inspirate culturi din natură Luchian le vede și ni le reprezintă goale. Ar fi o astfel de pripită apreciere. Prin acea măiestrie tribuire a valorilor cu o exactă proporție a suprafețelor tonalitatea întodeauna justă, într-un peisaj de cele chinăm siguranța, că ne găsim în mijlocul naturii, călcăm pe iarbă, ne plimbăm printre copaci, așezăm cel de afară.

"Natură nu trebuie să o imită; nici să o copiezi, ci să lucrezi în felul ei."

Această mărturisire aforistică a lui Luchian în întreaga lui profesie de credință.

VIRGIL CIOABĂ

"Fragments din prezentarea făcută de autor pe scenă, rubrică în cartea intitulată "Luchian", apărută în



Casa lui moș Gheorghe.

zile și am făcut mai multe schițe. Locurile însă sunt greu de uitat și mai ales de scoborî. Vîntul unde mă aflu este rece și pe o mîchie de deal, de unde am o perspectivă cât se poate bună nici cu vorbe, nici cu vopsele. Cu e prea frumos, ca să te pot face cu o scrișoare mai puțin și la farmecul din Filipești de pădure. Cînd am sosit aici, mi s'a părut că intru într-o mînaștire de malm, teneasă".

Luchian este mulțumit. Vîntul lui tăcut și contemplativ, "cu cât se spune mai mult, cu atât ai înțelegere mai prapă seară, cu tîrziu pe picioras gustă tăcerea. Aș plăcea să nu poate să scrie fîndcă nu are cîrmă și o bărbie, de data asta trimite scrisori lungi pe patru fețe:

ECOURI

Plivind Bălărele

Orice grădinar are de dăruit cu exuberanță bălărele, care cresc repede, au o tigoare mult mai mare ca acia a plantelor cultivate. Desvolțarea lor rapidă conferă spațiu, acoperind materia nutritivă, prin rădăcinile lor puternice încetărite de amănunțit. Și grădinarul amigle bălărele din rădăcini, pliveste fărâșale, spre a da spațiu de respirație florilor.

Cam aceeași operație este chemată să facă criticul: să plivească în grădina culturii, bălărele.

Mă alocat mare plăcere citind în "Căte de dor" articolul d-lui G. Racoveanu "Ion din Carpați sau despre primele zile "Impresionismului", în treburile culturii".

D-l G. Racoveanu folosește eufemismul "impresionist", spre a nu spune direct di-

lectantului ignoranță enciclopedică.

Un anonim, care semnează "Mortor", a publicat în revista "Libertatea românească", din Madrid, un articol în care vorbește despre un ascel bizantin, Ion din Carpați (Juan de Carpatos), care dădă nu a adus "o contribuție teoretică, de știință teologică", a adus "o practică religioasă mistică". Într-unul din aceste descoperiri, anonimul "mortor", scrie: "Spiritul grec, apt pentru cea mai înaltă și ascuțită speculație, a servit în Bizanț creștinismul, atât la formarea dogmelor cât și la a doctrinei, dar inspirația, flacăra, a primit-o de la impulsul religios tracic".

Noroc că a venit Ion din Carpați, ca un Hadea Cărtan și le-a adus flacăra mistică, astfel inteligența grecească nu putea să se lase pătrunsă de creștinism. "Ion din Carpați, aduce din vremea Dacilor (remarcată de istorici) și venea cu ea în sinteza bizantină".

Din nefericire această descoperire a anonimului "mortor", a fost repede și nemilos pusă la punct cu a șumoașă veredă de d-l G. Racoveanu, care reduce la o simplă ignoranță geografică, toată construcția bizantinologului de ocazie. A existat un Ion Carpatos, dar nu era trac ci grec, nu venea din Carpați, să aducă flacăra mistică a zăbătrii doctice, cum afirmă peremptoriu anonimul "mortor", ci venea din insula Carpatos, din arhipelagul Cycladelor. Cu o simplă înepătură, motiful tracic se demurmă.

În artă este o tendință tot mai accentuată spre improvizare, o grabă de a se pune în evidență, de a-și da importanță într-un domeniu cu totul impropriu, cum este domeniul culturii. Fără o pregătire serioasă de specialitate, cineva care se aventurează în domenii pentru care nu este pregătit, riscă să aibă neplăceri similare cu a descoperitorului lui Ion din Carpați. Un exemplu, la 1326, a fost rector al Universității din Paris Pierre de Dacia, iar de la 1276 există la aceeași universitate un colegiu al Dacilor. Entuziasmul dacic ar cuprinde pe un diletant care-cum este și firesc-nu știe că limba latină din evul mediu designa Danemarca prin Dacia și acest cuvânt se traducea în franceză prin Dacie, sau mai frecvent prin cuvântul Dace. Deci rectorul Pierre de Dace nu era din Dacia ci din Danemarca, iar colegiul Dacilor era al studenților danezi.

Nu este desonorant să nu te pricepi în chestiuni de strictă specialitate, dar este ridicol să te amesteci în domenii pentru care nu ai pregătire adecvată. Bătrânul Montaigne scria: "Je voudrais que chacun eût un peu de plus; c'est vraiment pitoyable d'individus parler de choses qu'ils ignorent" (Ați vrea ca fiecare să scrie despre ce știe, exact cum știe și nimic mai mult; îți face într-adevăr miudă să vezi atâtea indivizi vorbind despre lucruri pe care nu le cunosc). Val, ce prolific este exilul în exemplare a căror îndrăzneală este în raport de inversă proporționalitate cu precizia lor intelectuală! Dar necesara de aplicare a pune la punct a bizantinologului de ocazie, mi-a amintit de spiritualitatea broșurii a lui A. C. Cuză "Cet doi Spenceri". Într-un articol, prof. N. Bazilescu, a citat din "economistul" N. Spencer. Ori nu există decal Herbert Spencer, sociolog și filozof englez, care a scris enorm și, în afară de "Principii de sociologie", de "Principii de psihologie", de "Principii de biologie", a cărui a ocupat și de probleme financiare etice și economice. Profesorul N. Bazilescu nu ține de Herbert Spencer, dar știe că există un filozof și sociolog cu acest nume. Împădurat, într-o carte, a întâlnit un citat din N. Spencer, care emitea, într-un citat mai economic, o opinie potrivită tezei susținute de prof. N. Bazilescu, înaintat de această forțată întâlnire, a vorbit de mai multe "economistul englez". Dintre simpatizantii N. Spencer și folosind citatul în N. Bazilescu s-a arătat în teza susținută, pe autoritatea unui economist englez care nu există.

Superficialitatea, dorința de a spăta praf în ochii nărilor și neinteresul de a mări cunoștințele multumii unei greșeli de tipar, care transformase litera H în litera N. Nimic nou sub cerul culturii bălărele. Această operație de plivire a bălărelelor în cultura noastră, deși s-au făcut apariția în cultura noastră, sunt necesare. D-l G. Racoveanu ar face un real serviciu, plivind mai des bălărele din grădina exilului.

Acetasi plivire a bălărelelor o găsim și în "Căte de dor". Cităm: "Există exilul și există "afacerile exilului". De o parte cei pușini, cei care pentru care exilul constituie o situație limită, cei care trăiesc violent tragedia împrăștiilor lor în lume, cei care ard în conștiință și cu conștiința lor esența în săgea a unei ultime nefericiri-acea de a-și pierde Tora, de a rămâne mereu străini. De cealaltă parte "afaceristii exilului", negustorii de drame, cei care transformă la bursa neagră a clipei, nefericirea în monedă, situația în falsă monedă. Ca niște lănce ale catastrofei aceștia din urmă urzesc o altă față a exilului, acea a rușinii. Și oricât de ciudată s-ar părea, "afaceristii exilului" roesc nu numai în politic, acolo unde politicienii se grabesc să înlocuiească pe oamenii politici, ci și în cultură. Exilul românesc a asistat la gloria unui fost reporter de fapte diverse la București, devenit romancier de faimă "mondială", numai exploatarea exilului și delatându-l România".

Este necesară o întoarcere la ceea ce a numit critica judecătorească a lui Titu Maiorescu, sunt necesare articole ca "In contra Școalei Bănuțu". "Oratori retori și limbă", care cu creșterea autorității "Convorbirilor Literare".

Ma ales de când în exil, limbajul existențialismului, al poeziei... (biet Doamne) pure, au exuberanța bălărelelor.

P. S.

În regiunea Chicago, U. S. A., "Asociația Nicolae Bălcescu" desăvârșă de 3 ani o activitate culturală din cele mai frumoase, aranjând festivaluri artistice la diferite ocazii, editând revista "VERS" și difuzând scrierile românești ale exilului în rândurile refugiaților și ale românilor americani din regiune.

Pentru marele eveniment al românilor-americani, care a fost Convenția Uniunii și Ligii ce a avut loc în orașul Gary, Ind., Asoc. "N. Bălcescu" a fost încredințată cu aranjarea festivalului artistic din seara de 6 Septembrie. În fața unei săli plină până la refuz, Asociația, cu concursul membrilor Parohiei Pogorirea Sfântului Duh, din Gary, de sub pastorație Păd. Eugen Lazăr, a prezentat un program excepțional compus din coruri și teatru. S-a jucat farsa în 2 acte "Incorporații" de Vasile C. Bărsan, în interpretarea d-ncilor Valeria Banastak, Eva Albu-Krone și a d-nilor Aurel Burtic, Const. Ardeleanu și V. C. Bărsan, care a stărnit ropote de aplauze la scenă deschisă. Regia și direcția de scenă a avut-o d-l Nicolae Novac. Asociația "N. Bălcescu" a înregistrat cu acest festival un succes și bine meritat succes moral. Convenția a fost aranjată de Societatea "Treicolorul Român", din Gary, de sub președinția d-lui Ion Comanșu, care a realizat un neașteptat succes moral și material.

Asociația "Nicolae Bălcescu" a ales în adunarea generală din 18 Sept. următorul Comitet de conducere: Președinte, dl. Ion Bumbădescu, Vice-președinte, dl. Aurel Burtic, Secretar, dl. C. Ardeleanu, Căstier, dl. Ion Covăneș, Cenzor, d-nii Remus Lazăr, Ion Petru și Gh. Cordanescu. Membrii în Comitet, d-nii Diaconescu și Roman, Secția caritativă d-nel Ighel, Banastak și Covăneș. Secția artistică, d-nii V. C. Bărsan și A. Burtic. Conducerea revistei "VERS", a fost încredințată și pe mai departe d-lui Nicolae Novac.

Spre surprinderea noastră, revistele "Vers", "Exil" și "Înșirte mărgărite", a publicat în ultimul timp un număr însemnat de buclă în proză și versuri, de dl. Eugen Relgis. Dl. Relgis a fost marșalist militant. A fugit din țară și colaborarea la revistele citate mai sus, ne-a făcut să credem că d-a renunțat la idealul sale de demult, că și-a dat seama de înghețarea al cărui obiect a fost, că este, un demarș, că Panait Istrait Ne-am îngelat. În colaborarea din ultimul număr al revistei "Vers", dl. Relgis ne dovedește că ofensa mereu după paradul pierdut. Într-adevăr, d-a se arată foarte îngrijorat de agitațiile "fascistilor" Germani, Italiani și Spanioli. Agitațiile bezbojnicilor de la Moscova nu-l turbură somnul.

Și, ceea mai grav, dl. Relgis și-a trimis toată sa aprobare pentru acțiunea de denigrare a tuturor valorilor românești, acțiune dusă de dl. Podoleanu în revista "Vittorul lor" de la Paris. Că dl. Relgis crede că a bine ce face, aceasta e treaba lui. Ne surprinde însă faptul că proza și versurile d-sale găsesc largă ospitalitate în reviste scoase cu multă, multă trudă și sudoare de oameni care vād lucrurile cu totul altfel decât dl. Sigler. Și directorii celor trei reviste citate mai sus nu au nici măcar scuza că se află în

Vers

Fără îndoială că VERS, Revista Asociației "Nicolae Bălcescu", este cea mai bună revistă literară din exil. Fiecare număr care apare dovedește un înalt efort de perfecționare. Săcșă prin grija d-lui N. Novac, cu sprijinul membrilor Asociației "Nicolae Bălcescu", revista noastră cu cât știm mai mult aprecierea noastră cu cât știm ce greu e, în împrejurările potrivnice de azi, să fii în viață a căștel de publicare. Ultimul număr, Aprilie-Septembrie, e dedicat în mare parte poetului Aron Cotruș. Felicităm pe membrii Asociației "Nicolae Bălcescu" pentru această inițiativă. Pentru intr-adevăr, așa cum scrie VERS în notele bio-bibliografice, "pentru noi cei din exil, poezia lui Aron Cotruș este ceea ce a fost pentru Ardeleanu robit poezia lui Octavian Goga: cântec de durere și nădejde, psalm de suferință și încurajare, gemul de înfrângere temporară și eliot de speranță într-un viitor mai bun pentru neamul nostru". Și când în Tard cutropitului încearcă să nimerască tot ce e valoros românesc, ar fi o dublă sinucidere dacă, și aci în exil, îndată de iluziile unei problematice arte pure, am lăsa în umbră și am nesocoti și ce biată ne-a mai rămas din patrimoniul spiritual al neamului azi în primejdie.

Pe lângă poemul inedit: "Între Volga și Mississippi", revista reproduce din producția mai veche a Maestrului Cotruș: "Răpădă Dacă, Tare, Strigă pentru depărtări" și "Duh de dăruire". De semnalat e articolul d-lui Nicolae Răvăr: "Despre poezia lui Aron Cotruș; la fel cele două poeme ale lui V. Postelucă dedicate lui Aron Cotruș".

Revista mai aduce poezie de V. Postelucă, N. Novac, Ion Tolescu, V. Copiliu-Cheară, I. G. Dimitriu și M. D. Rădulescu. Și proză de V. Postelucă, Claudiu Ispesescu, Eugen Relgis, etc. Foarte interesante cele două note de la "Tribuna liberă" de B. I. Gădeș și Doru Cordan. La concluzia acestuia din urmă ne raliem și noi: "Întreaga via hotărât, în formele ei dogmatice și bisericicești, neamul când îi se va împlini ceasul. A. lupta însă contra ei acum când dumanul ne doborâșă, însemnând a crea o vinovată digresivă. Însemnând a face jocul dumanului și a-i favoriza înalțarea, victoria".

M

Înșirte Margărite

Revista profesorului I. G. Dimitriu, care poartă data oct. dec. 1953, ne-a parvenit abia acum. Greutățile în care se abate revistele literare ale exilului românesc, sunt de nelocnispuit. Dacă publicațiile politice mai găsesc pe ici pe colo câte un sprijinitor, cele literare nu găsesc nici unul, nimeni nu se interesează de literatura românească, devenită un fel de censură. Dacă cele 4 reviste actuale își lădăso toți șilele cu greutate, aceasta nu se datorește exilaților români complet indiferenți, ci spiritului de sacrificiu al cătorva romantici îndrăgizi.

Nmăruș acestă (48 de pagini mari mimeografiate), se prezintă variat și bine încheiat. În domeniul poeziei remarcăm ciclul de poeme "Cărți postale", al d-lui N. Novac. Dl. Novac aduce în poemele sale

celeace majoritatea stilurilor exilului disprețuitor iar noi șocăm abili poemului: stăpînea. Cu toate mai plăcut cele semnate de el. Nu ne-am pident, considerăm căști facile și rămase complet timpului, versurile semnate de Horlopian, Pius Seren și Bănuș. În celeace primește traduceri, numai acea datorită d-lui I. G. Relativ la traduceri, am avea de spus. După a noastră părere, rile bune sunt cele care au primit din partea traducătorului, care un fel de adaptare. În ultimul număr românesc au luat un fel de D. a traducătorului poezice. Ele se înalță la o traducere cuivă cu un fel pe colo intervine câte o înconstrucție frazei, și nu reușește în limba noastră frumusețile originale. Deaceia noi facem rezervă traducerilor înalte în ultimul număr românesc. Că avem deosebite dovedește faptul că aceste traduceri au avut nici un ecou, chiar în mediul trans al iubitorilor de poezie. Elușă după a noastră părere, o singură prof. I. G. Dimitriu. Datorită pentru aia au apărut în "Înșirte mărgărite" două traduceri care se apropie de aia noastră: la temelele traducerilor prof. I. G. Dimitriu a sîdit și puțin pletul lui. În rezumat, apreciem în profesorului I. G. Dimitriu din exilul măr, fragmentul din "Nebelungung".

Cu proză colaborăază d-nii Rereș, cea Elade și N. S. Govora. De m traducerea în proză din Somergham a d-nel Inge Dimitriu. Ne vom opri puțin asupra revistei Căndava, tot în "Înșirte mărgărite" profesorul I. G. Dimitriu se ridică conștientului că o carte apărută în exil, citată în slăvă de o publicație și în vîndă de aruncat la coș de gună. Știți rerea noastră, dl. Dimitriu nu are. Aceste diferențe de apreciere otat și în țară și vor exista atîta și vor exista scriitori și critici. Un o poate fi discreditat pentru faptul că o părere eronată, ci numai dacă a sîst de cinste sufletească, dacă a sî prietenie pentru autor și a criticea din invidie sau dășmanie. Căci în unei critici este documentară; o poate fi ridică în slăvă sau aruncă în vîndătură. Mai vedem că rereare ale exilului au datorită de a se larg de toate cășile ce apar în nefericire nu apar atîtea de multe a exista senza lipsei de spațiu sau a de citit.

Contra recenziilor scurte ce apar în "Înșirte mărgărite", am scris cătr'o altă publicație românească dl. Dimitriu a găsit că avem dreptul, recă acest număr conține recenzii și documentale. Justeșea lor? Acea cu totul altceva. S-au îngelat de mări mari critici și acest lucru i se stămpă la d-lui Dimitriu. Șanșion repetăm, ca buna credință, căsile rizeze condeiul criticului.

În general numărul de față al "Înșirte mărgărite" se prezintă cmonă realizare, lucru pentru căsile nile profesorului Dimitriu merită simpatia noastră.

EDITURA «CARPATII» ANUNTA

AU APARUT:

Istoria Românilor din Dacia Traiană, vol. I și II. Fiecare volum 2 dol. U. S. A.

Istoria Românilor din Dacia Traiană, vol. III, preț 2,50 dol. U. S. A.

Istoria Literaturii Române, de D. Murărașu, preț 3 dol. U. S. A.

Poeme fără Tară de Vasile Postelucă, N. Novac și N. S. Govora, preț 2 dol. U. S. A.

România, broșură ilustrată, preț 25 cenți. U. S. A.

Rapsodia Iberică, de Aron Cotruș, 1 dol. U. S. A.

SUB TIPAR:

Istoria Românilor de A. D. B. vol. IV, preț 2,50 dol. U. S. A.

Istoria Literaturii Române, de Murărașu, vol. II, preț 3 dol. U. S. A.

VOR APARE:

Istoria Presei românești, de Șeicaru.

CARPATII

Revistă Culturală

Director: ARON COTRUȘ

Redactori: TRAIAN POPESCU

și N. S. GOVORA

Redacția și Administrația

Calles Villanueva, 43, Madrid

Abonamente:

Anual: 5 dol. U. S. A.

6 luni: 3 dol. U. S. A.

ES MANUSCRITO - MARS